

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Велико сабрање у Бару

Торжествено освећење Храма Светог Јована Владимира

У овом броју:

| Устоличен Епископ канадски Митрофан (Кодић) | Свети Јован Владимир обједињује све балканске народе | Верска настава је у корелацији са наставом других предмета | Проблеми савременог богословског образовања | Змија из еденског врта | Парабола о два сина (Мт. 21, 28–32) | Стуб вековног мучеништва |

Број 1189 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. октобар 2016. године

Пећка Патријаршија

Богородица Одигитрија

„У садашњој Пећи, међу 13
џамија подигнутих све на
развалинама, урвинама срп.
цркви, само је поменута Ка-
рамучића огранка једног
Махмудбеговића, а остале
су све ових нижих потурица.
Они су (бив. бегови) сви та-
ко осиромашили да их има
који се једва хлебом хране,
а имају наших сваковрсних
старина исувише. Ето, шта
им је цар и Османлија дао
за изневеру своје вере и на-
родности! Благодарети њи-
ма сачувало је се до данас,
на кули пећској звоно, које је
био Душан поклонио првом
патриарху, српском и свију
помињатих земаља Јоани-
ћију...“ (из књиге *Путопис М.
С. Милојевића, Дела праве
старе Србије*, II свеска).

уметности Пећ је дала ремек дела какве су њене фреске из XIII века. Скоро да не постоји ни један српски историчар, историчар уметности или књижевности, који се није осврнуо на неко од питања везаних за прошлост Пећке патријаршије. Чинили су то многи и светски византолози и слависти. У њеној ризници, која је била веома богата, и данас се чува изузетна колекција рукописних књига, икона и дела примењених уметности од XIV до XIX века.

11

ПРАВОСЛАВЉЕ 1189

2

Богородица Одигитрија

4

Устоличен Епископ канадски
Митрофан (Кодић)

6

Први светитељ српски
З. Нешић

10

Проф. др Мирко Дејић:
Верска настава је у корелацији
са наставом других предмета
Славица Лазић

12

Положај веронауке у наставним
плановима и програмима
Проф. др Пећар Рајчевић

14

Верско образовање омладине
у контексту данашње
секуларизације

15

Проблеми савременог
богословског образовања
Проф. др Родољуб Кубаић

18

Међународни теолошки сусрети
студената – Београд 2016.
Марина Ђакић

20

Живот и рад Еп. Николаја (17)
Размишљања
о философији и науци
Радован Бићковић

22

Запис о путу на Хиландар
др Александар Раковић

24

Представљање монографије
о Храму Вазнесења
Господњег у Жаркову
Лела Марковић

26

Змија из еденског врта
Проф. др Родољуб Кубаић

28

Парабола о два сина
(Мт. 21, 28–32)
Проф. др Предраг Драгићиновић

30

Стуб вековног мучеништва
М. Симоновић

32

Топлички устанак (17. део)
Писмо српској команди
Анђоније Ђурић

36

Свет књиге

42

Наука, уметност, култура...

43

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

На насловној страни:
**Освећење Храма Св. Јована
Владимира у Бару**
Фото: Андреа Радовић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ бачки др Иринеј**Главни и одговорни уредник**
Презвитер др Александар Ђаковац**Оперативни уредник**
Срећко Петровић**Секретар редакције**
Снежана Крућковић**Лектор и коректор**
Ана Јокић**Фотограф**
Ђакон Драган С. Танасијевић**Чланови редакције**
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двобој.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.**Уплате не слати поштанском упутницом!**
Не слати девизне чекове!**Годишња претплата за иностранство:**
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP,
авионом: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.**Информативна служба:**
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC MLKRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer**Телефони:****Редакција:** +381 11 30-25-116**Маркетинг:** +381 11 30-25-113**Претплата:** +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786**e-mail:** pravoslavljje@spc.rs – редакција

pretplata@spc.rs – претплата

pravoslavje.rs; www.pravoslavljje.rs

web:Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови
и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.**Графичка припрема, слог и прелом:** Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.**Дистрибутер:** „Polydor“ д.о.о.,
Ломинка 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс. 032/717-322, 011/2461-138CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**Графичка припрема овог, 1189. броја Православља, завршена је
у петак, 30. септембра 2016. године у 10.00 часова, када је
у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Патријарх српски Иринеј у Канади : Црква није ту да дели, него да сабира

Устоличен Епископ канадски Митрофан (Кодић)

Патријарх српски Иринеј боравио је од 13–20. септембра 2016. године у радно-канонској посети Епархији канадској, и увео у трон епископа канадских Владику Митрофана

На дан када Црква прославља почетак Нове црквене године Патријарх Иринеј служио је 14. септембра, Св. Арх. Литургију у манастирској капели Св. Три Јерарха у Милтону.

Саслуживали су отац Јован Маројанац, секретар Епархије канадске, и протођакон Дамјан Божић. Светој Евхаристији молитвено је присуствовао изабрани Епископ канадски Митрофан. Након Литургије заказане су организационе седнице епархијских тела поводом примопредаје Епархије канадске новом Епископу и устоличења.

У Милтону

Његова Светост је служио 16. септембра, на дан када се Црква сећа Св. Јоаникија, првог Патријарха Српског, Св. Арх. Литургију у манастирској капели Св. Три Јерарха у Милтону.

Саслуживали су протојереј-ставрофор Василије Томић, архијерејски заменик, и протођакон Дамјан Божић. Светој Евхаристији молитвено су присуствовали П. Г. епископи: сремски Василије, изабрани

канадски Митрофан и звоничко-тузлански Хризостом. Након Литургије извршена је примопредаја Епархије канадске.

50. година парохије у Виндзору

Исте вечери, у Виндзору су парохијани, заједно са свештенством, ђаконима и чтецима, дочекали Патријарха Српског у пратњи П. Г. епископа: сремског Василија, новограчаничко-средњозападноамеричког Лонгина, звоничко-тузланског Хризостома и изабраног канадског Митрофана.

Припреме за обележавање педесетогодишњице парохије у Храму Св. Димитрија вршене су месецима унапред. Црквена управа са парохом на челу као и парохијани и црквене организације радили су даноноћно да би празнични дан, 17. септембар, био што свечанији.

На Св. Евхаристији, Првојерарху Српском су саслуживали поменути Архијереји и протојереји ставрофори: архијерејски заменик Василије Томић,

Извор: Инфо-служба СПЦ;
фото: Aleksandar media / Canada

Србољуб Јоцковић, Мирољуб Тодоровић, Милан Крстић, Живко Кајевић, Обрад Филиповић; протојереји Милан Јовановић, Јовица Ђетковић, парох; протођакони Дамјан Божић и Милован Гогић, док је јереј Синиша Милутиновић појао за певницом, а Горан Јаман читао Апостол. Благочестиви народ се причешћивало из два света путира.

Извор: Инфо-служба СПЦ;
фото: Aleksandar media / Canada

Патријарх Српски је беседио: „Господ нас је сабрао данас у овом дивном светом храму да прославимо 50 година постојања храма. Храм није само од камена и цигли, већ је од Христа Бога коме се молимо и где Свети Дух обитава. Тако, ово је храм Духа Светог, и сви ви сте тај храм и сви ми који смо чланови Његовог Тела, Цркве Христове, и удови Његовог Тела, чланови смо Цркве Његове којој ни врата пакла неће одолети. Црква Христова је продужетак Његовог дела спасења у свим временима историје. Господ је учинио да Он буде увек присутан у нама у Светој тајни причешћа Крвљу и Телом Његовим који је на крсту умро за нас и за наше грехе. Велико је дело бити члан Цркве Христове... Сатана је извукао из крила Цркве оне који су пошли путем греха. У Символу вере исповедамо веру у Једну Свету Саборну и Апостолску Цркву, и кад то чинимо, ми смо постојани чланови Тела Његовог“, нагласио је Његова Светост и додао — „Ми долазимо из мученичке Србије и доносимо вам поздраве поводом ваше педесетогодишњице. Знајте да нисте овде сами, јер и ми смо с Вама. Црква није ту да дели, него да сабира. Неко ће да каже: ја волим Бога, али мрзим на брата свог. Међутим, знајте, мржња не може да победи, то није

љубав, драга браћо и сестре, пошто само љубав може да победи мржњу“, рекао је, између осталог, Патријарх српски Иринеј.

После божанствене Евхаристије уприличена је Свечана академија уз богат културно-уметнички програм. Потом је одслужи помен и освећена Спомен-плоча са именима ктитора и оснивача овог светог храма. Овај чин је служио Владика Митрофан са протођаконом Милованом Гогићем.

После овог молитвеног скупа сви гости су позвани за трпезу љубави, коју су спремили чланице Кола српских сестара „Мајка Југовића“. Након ручка, Епископ зворничко-тузлански Хризостом поздравио је све присутне, захвалио Патријарху Иринеју и свим Архијерејима на присуству, уз похвалу рада надлежног пароха, проте Јовице, и његових парохијана.

Увођење у трон епископа канадских

Патријарх српски Иринеј је у недељу, 18. септембра 2016. уз присуство више архијереја, увео у трон епископа канадских досадашњег Епископа источноамеричког Митрофана.

Новоизабрани Епископ канадски др Митрофан подсетивши на јеванђељску причу о виноградару објаснио је шта је Виноград Господњи и позвао верни народ Епархије канадске на јединство: „Будимо јединствени и слушајмо своје старешине!“

Беседе у целини можете послушати на сајту Радија „Слово љубве“ — www.slovoljubve.com.

З. Н.

Извор: Информативна служба СПЦ

Торжествено освећење Храма Светог Јована Владимира у Бару

Први светитељ српски

У навечерје великог празника, 24. септембра 2016. поводом освећења Саборног храма Св. Јована Владимира, у Бар су стигли уважени гости: Патријарх Јерусалима и све Палестине Теофило III, у чијој се пратњи налазио Архиепископ константијски Аристарх, Патријарх српски Иринеј у пратњи П. Г. епископа: будимљанско-никшићког Јоаникија и британско-скандинавског Доситеја. Као изасланик Патријарха васељенског и цариградског Вартоломеја, у Митрополију је стигао Митрополит галијски Емануил. Благослов Патријарха румунског Данила овим поводом пренео је Епископ банатски Јован. Предстојатељ Албанске Православне Цркве Архиепископ Анастасије је стигао у пратњи Митрополита Фиере и Аполоније Николаја, Митрополита Амантија Натанаила и других.

Сва твар велича Свеца

У присуству Патријарха Теофила III, Патријарха српског Иринеја, Архиепископа албанског Анастасија, представника свих помесних Православних Цркава, осталих хришћанских заједница, Исламске верске заједнице, представника дипломатског кора, политичког и културног живота и више хиљада православних верника, на платоу испред Саборног храма Св. Јована Владимира у Бару исте вечери је одржана Свечана академија.

Пред почетак академије чланови породице Андоровић из Микулића изнели су испред храма крст Св. Јована Владимира, којим је Патријарх Теофило III благосиљао верни народ.

Свечану беседу одржао је Епископ диоклијски Кирило који је рекао: „Радосно се на славу Божију сакупљају Црна Гора и Србија, Грчка и Бугарска, Албанија

и Македонија, Илирик, Тракија и Диоклија, Рашка и Зета, Требиње и Хум, Неретва и Босна. Све што је земаљско меша се данас са небеским, и оно што је горе и оно што је доле заједно празнује – све је учесник славе, сва твар велича Свеца.“

У уметничком делу академије приказан је филм РТС-а о Св. Јовану Владимиру, а наступили су и хор

из Елбасана, Никос и Гиоргиос Стратакис са Крита, глумци Петар Божовић и Јелена Мила, етно-група „Баклава“ из Македоније, Ивана Жигон и „Косовски божури“, „Khaossia Ethno Ensemble Salentina“ из Италије, бугарски хор „Свети Наум Охридски“, Црквена певница из Бара и дејчи ансамбл КУД „Свети Јован Владимир“ из Бара. По завршетку академије приређен је величанствени ватромет.

Освећење храма Божијег

Патријарх Јерусалима и све Палестине Теофило III освештао је сутрадан, 25. септембра, уз саслужење Патријарха Српског, Архиепископа Албанског, Митрополита скопског Јована и представника свих помесних Православних Цркава, Саборни храм Светог Јована Владимира у Бару. На платоу испред храма налазило се више хиљада православних верника који су молитвено присуствовали Св. Арх. Литургији.

Након причешћа верних, Митрополит Амфилохије је у поздравном слову рекао да је Св. Јован Владимир био носилац крста Христовог, кога чува Јерусалимски Патријарх, и носилац силе Христовог васкрсења. „Зато благословите овај народ као наследник Св. апостола Јакова, који је такође себе жртвовао за Христа васкрслога“, рекао је Митрополит Амфилохије.

Патријарх Теофило је казао да су Св. Јована Владимира његови гонитељи и убице убили за истину Христову. – Али, Јован Владимир је преживео то страдање за Христа, тако да је Света Црква Христова жртвом његовом оснажена. „Наша Црква је његовом жртвом стекла велики извор благодати и исцељења за нас верујуће“, рекао је Патријарх Теофило и потом, као знак јединства Цркве Божије, уручио дар, икону Мајке Божије Јерусалимске Патријарху Иринеју

Истина је Распети и Васкрсли Господ

Патријарх Теофило III је са Митрополитом Амфилохијем молитвено присуствовао Литургији у Цркви Св. Тројице у Доњем острошком манастиру, после чега се поклонيو и целивао мошти Св. Василија Острошког. Он је обишао и параклис Св. Исаије Острошког, као и Цркву Часног Крста где је целивао мошти ђаконa Св. Василија. Патријарх Теофило целивао је и мошти Св. мученика Станка у малој цркви њему посвећеној, где је одржао пригодну беседу.

„Дирнут сам побожношћу народа Црне Горе према Цркви, нарочито према светима и мученицима Цркве Божије. Јасан доказ и сведочанство је да народ који има чисто срце не може бити заведен, не може се на њега утицати у овом данашњем току тзв. секуларизације и савременог глобализма који доносе збрку и помрачење умова људских. Народ види истину, а истина је Распети и Васкрсли Господ. Управо то смо осетили овде данас доживевши Светог Василија и мученике, потврду да је Христос Живот света, да је Христос Светлост света. То смо доживели ми који смо дошли са Извора Светлости из Светог града Јерусалима. Још једном смо осетили и посведочили да је живот у Гробу, и да Светлост Истине из Гроба засија. Врата паклена не могу надвладати Цркву Христову и молимо се да благодат Светог Гроба Господњег вас утврди да останете тврди у вери православној и у верности Цркви Божијој“, казао је Патријарх Теофило.

Митрополит Амфилохије је у манастирском храму посвећеном Св. Николи заблагодарио Патријарху Теофилу на доласку, рекавши да је „Јерусалимска Црква – Мајка свих Цркава“.

и Митрополиту Амфилохију. Митрополит Амфилохије је рекао да су у свети престо уграђене честице моштију Св. Саве Освећеног које је донео Патријарх Теофило, Јасеновачких мученика коју је благословио недавно у Јасеновцу Патријарх васељенски Вартоломеј и Св. Јована Владимира.

Корен светитељства у српском народу

Обраћајући се Патријарху Теофилу III, Архиепископу Анастасију, представницима Православних Цркава, и свим окупљеним у славу и част Св. Јована Владимира, Патријарх Иринеј је рекао да је освећење овог храма велико охрабрење за српски род и додао: „Ово је дан који је очекиван, који је жељен, дан за који се спремао цео српски, црногорски, свесрпски а великим делом цео православни народ. Овакво освећење храма, посвећеног првом српском светитељу и мученику Св.

Јовану Владимиру, јесте догађај који се дешава једном у веку“, рекао је Патријарх и подсетио да је Св. Јован Владимир велико име српске историје и културе и да је он, као први светитељ, српски корен светитељства у српском народу и Српској Цркви. „Доласком Немањића, његова величина је некако засењена, а ово је прилика да се поново обнови. И ми са њим да се обновимо. Славом и светитељством и мучеништвом великог српског светитеља Св. Јована Владимира да се обновимо“, беседио је Патријарх Иринеј.

Патријарх је казао да је време у ком живимо веома тешко и кризно, а да многи покушавају да те кризе реше без Бога, без Цркве и без правих духовних вредности. – Да су данас они који решавају судбину света присутни овде, могли би да виде и да дођу до закључка како и на који начин се могу решити проблеми присутни у данашњем свету. Овде где је данас присутна Православна Црква, представници Римокатоличке Цркве и Исламске заједнице, великих светских религија присутних у свету данас. – Кључ решења је у вери. Без поруке и истине вере проблеми се неће моћи решити. Они се решавају оваквим саборима,

У Саопштењу за јавност са прошлогодишњег заседања СА Сабора СПЦ читамо између осталог: „Сабор је одлучио да се на нивоу СПЦ, а не само на локалном или регионалном нивоу, достојно прослави велики јубилеј – хиљаду година од мученичке смрти Св. Јована Владимира, највећег српског владара из преднемањићког периода (1016–2016). Разне духовне и културне манифестације почеће већ ове године, а завршна свечаност биће, ако Бог да, идуће године. У овогодишњем Саопштењу Сабора архијереја СПЦ наставља се о Светом дивном мученику Христовом, Јовану Владимиру и између осталог се каже „Сабор је са задовољством примио на знање извештај Митрополита црногорско-приморског Амфилохија о успешном току припрема за прославу 1000-годишњице мученичке смрти Св. Јована Владимира, краља српског, која ће се одржати у септембру ове године у Бару и на коју ће, поред Патријарха и епископа СПЦ, бити позвани и поглавари, односно високе делегације, свих Православних Цркава. Установљен је и Орден Св. краља Јована Владимира, који ће се додељивати исповедницима вере и страдалницима за веру.“

Оно што ниче из семена Божијег – остаје неуништиво

У Житију Св. краља Владимира, сазнајемо да је овај свети и славни краљ српски, био „човек правичан и мирољубив и пун врлина“. Ко је био Јован Владимир читамо и у Летопису „Краљевство Словена“, Поп Дукљанина: „У раној младости он у себи споји витештво и побожност, то јест право хришћанско благочешће. Он марљиво изучи и Свето Писмо, и беше веома милосрдан према беднима и сиромашнима. Знањем Светога Писма и милосрђем успео је да многе богумиле и друге јеретике поврати к вери православној. Уз то још, он разасла учитеље по народу да поучавају људе православној вери и науци Христовој, а јеретике да обраћају ка Истини. А и цркве и манастире он подизаше, као и болнице и странопријемнице. Једном речју, он, иако цар на земљи и моћни владар, беше кротки слуга Небескога Цара Христа и Царства Божијег, које није од овога света, али за које се овај блажени већ од детињства беше определио...“

Година у знаку Јована Владимира

Митрополит Амфилохије служећи на празник Рођења Св. Јована Крститеља, Свету службу Бо-

оваквим скуповима народним, где је присутно име Божије и благодат Његова која решава све проблеме света. Господ и наши свети, они који су највише Богу угодили и приближили му се, они ће наћи најбо-

Међународни научни скуп „Свети Јован Владимир
кроз векове – историја и предање (1016–2016)“

Свети Јован Владимир обједињује све балканске народе

жију у острошком скиту Јован Долу код Никшића, је подсетио да је Св. Јован Владимир скончао свој земни живот „попут Св. Јована Крститеља – жртвовао се за истину Божију, за правду Божију, жртвовао и сараспео се самом Господу на Голготи, жртвујући се за правду и за народ свој. Није жртвовао народ себи и својим интересима, него је жртвовао себе и све што је имао за народ свој и за ближње своје...“

У низу догађаја и прослава, духовних смотри и богоугодних дешавања ове године, у част и славу Светог српског кнеза Владимира, а која су водила ка круни збивања – торжественем освећењу храма посвећеног блаженом Владимиру, бележимо и Међународни научни скуп на коме су учествовали научни радници из десет земаља, под називом: „Свети Јован Владимир кроз вјекове – историја и предање (1016–2016)“, одржан од 15–17. септембра 2016. у Бару. Скуп који је припреман пуне две године, окупио је педесет и пет научних радника из разних области, који су изложили преко педесет радова.

Кроз векове – историја и предање

Скуп је отворио Митрополит Амфилохије, који је рекао да је Св. Јован Владимир брод свога народа и других балканских народа својом крстоносном христологијом пресудно усмерио према истоку. Потом су своје радове излагала значајна имена историјске науке: Срђан Пириватрић, Жарко Лековић. Архие-

пископ охридски Јован је говорио о томе ко је био Архиепископ охридски у вријеме погубљења Св. Јована Владимира, а протојереј Александар Задорнов о канонским формама организације на простору Балкана у то време. Протојереј Константин Костромин излагао је на тему „Владари мученици у словенским земљама у вријеме хришћанизације Источне Европе“... Међу бројним излагачима, а у оквиру сесије посвећене црквеном предању монах Павле Кондић је саопштио изводе из заједничког рада са Епископом пакрачким Јованом о охридским и цетињским даровима Св. Јовану Владимиру. Последњег дана овог скупа учесници су говорили о светитељевом култу, о археолошким сазнањима о Св. Јовану, о њему у историји, ликовној уметности, књижевности и етнографији. Своје радове на те теме изложили су између осталих и Зоран Поповић, Костас Јакумис, Алексеј Пентковски, Михаил Поповић, Јован Сисоу, Клити Каламат... Протојереј-ставрофор Велибор Џомић је говорио о правним аспектима заштите култа Св. Јована Владимира као нематеријалног културног добра у правном систему Црне Горе, док је умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије (Јевтић) говорио о Цркви у време Св. Јована Владимира. Сви радови су изазвали велику пажњу шире научне јавности, те ће њихов детаљан преглед моћи (као и радови свих других излагача, учесника овог скупа) да се види након објављивања посебног Зборника Међународног научног скупа у Бару.

љи метод и начин да решимо проблеме међу нама, да завлада љубав, поштовање личности божанске, да завлада осећање да смо сви деца Божија, да сви носимо лик Божији и да смо сви створени од Бога. Зато

се молимо Господу да је оваквих сабора што више у свету – закључио је Првојерарх Српски.

З. Н.

Извор: Митрополија црногорско-приморска | Инфо служба СПЦ

Због чега нам је веронаука потребна

Полемику о сврсисходности наставе унапређене веронауке за око 500.000 ђака који је у основним и средњим школама у Србији од ове године похађају, настављамо у наредним бројевима. После 15 година, колико веронаука траје у наставном програму, од ове школске године одвијаће се по новом наставном плану који је потписао нови министар просвете Младен Шарчевић.

Који разлози иду у прилог утемељењу веронауке у нашем школству – настављамо разговор са угледним личностима.

Верска настава је у корелацији са наставом других предмета

Проф. др Мирко Дејић, Учитељски факултет

Верске заједнице не би требало да саме утврђују наставни програм, већ то морају да раде у корелацији са другим областима и Министарством просвете. Само тако, верска настава ће представљати систем знања (а не апстрактну доктрину), који ће бити у функцији остваривања васпитно-образовних задатака.

Није сувишно да се макар и овлаш подсетимо колика је неопходност постојања предмета верске наставе у школама. Мишљења смо да ће људи из Министарства просвете који сада одлучују о укидању или опстанку веронауке имати више

слуха о схватању неопходности верске наставе у систему образовања. Схвативши да једино аргументоване расправе и научни скупови могу да помогну бољем разумевању места и улоге верске наставе у систему образовања, ми смо на Учитељском факулте-

ту у Београду 2009. године издали једну монографију са темом *Наука–религија–образовање*, у којој је објављено петанаест радова еминентних стручњака различитих профила. Такође, 2014. и 2015. године организовали смо два научна скупа са истом темом

и објавили два Зборника радова са тих скупова. Теме о којима је расправљано од велике су користи наставницима и вероучитељима који васпитавају децу у заједничком школском систему, где су и општи наставни циљеви заједнички. Заједништво између науке и религије, за којим су аутори радова трагали, допринеће да се разумеју различити погледи на свет, који су, иако различити, истовремено и чврсто испреплетани.

Свака епоха и свако време имали су свој „поглед на свет“. Тај „поглед на свет“ трасирале су некада наука, а некада религија. У одређеном историјском тренутку декадентна је била религија, а у другом наука. Наука се суочава са својим заблудама и иде напред. Да би опстала, и религија мора да се мења. Религија може имати само користи ако прихвата напредак науке, бар у мери у којој се ослања на њене чињенице. Не треба се плашити „обарања“ својих истина. Оне су од Бога и, уколико их наука стварно побија, треба их критички преиспитати, јер како је и природно и натприродно откривење од Бога, не могу бити противуречни. Творац не ствара законе који за науку важе, а за религију не важе, и обратно. У Библији нема епохалних научних чињеница, јер јој није намењено да се бави природном науком. Ипак, могу се наћи корисне идеје за научнике. На пример, наука је у 18. и 19. веку утврдила основни закон природе да се ни најмањи делић материје, као ни најмањи делић енергије не може сам од себе, нити људском вештином, нити створити нити уништити. Библија, много векова раније каже: „Дознах, да шта год твори Бог, оно траје до вијека, не може му се ништа додати, нити се од тога може одузети“ (Проп. 3, 14). На једном месту Јов каже: „Бог креће Земљу са места њезина“ (Јов. 9, 6). Савремена на-

ука потврђује Библију. Физика и астрономија су потврдиле да космос није вечан и непроменљив, како је тврдио Њутн, већ да је ограничено велики, да је створен и да се шири. Ако је свет створен, мора имати свог Творца. Леметр се сматра творцем теорије Великог праска, која сматра да је космос настао из једне тачке, сингуларитета, из стања у коме не важе физички закони. Када се космос из почетне честице почео да шири, Творац је удахнуо законе који владају и које научници откривају. Велики прасак својим истраживањима потврђују и нобеловци, физичари Пензијас (Arno Allan Penzias) и Вилсон (Robert Woodrow Wilson). Коначно, савремени физичар и математичар Стивен Хокинг, својим математичким формулама доказује да је васиона настала Великим праском и за свој рад добија Папску медаљу за науку, јер у потпуности потврђује библијски опис настанка васионе. И Библија сведочи о стварању света ни из чега (Пост. 1, 2; Јн. 1, 1–5, Јев. 11, 3, Пс. 148, 5).

Што је наука више напредовала, мудрост Створитеља и сићушност човека све више су расли. Доказани научни ставови не противурече Објављеним. Наука открива творевину и само потврђује потребу за Творцем. То је давно открио псалмопевац када је рекао: „Небеса казују славу Божју, и дјела руку његовијех гласи свод небески.“

Образовање је морало да следи те трендове, да дели судбину човечанства, успоне и падове. Зато је изузетно важно како ће следеће време и следеће генерације одлучивати у овим интерферирајућим круговима (образовање, наука, религија), који се преклапају, или ће се преклапати у већој или мањој мери. Од тога ће зависити токови наше будућности и генерација које ће долазити после нас.

Да се потреба веронауке у школама не би доводила у питање, морају се преиспитати и реформисати садашњи планови и програми, направити уџбеници примерени узрасту деце, а посебно треба повести рачуна о стручности и дидактичко-методичкој и психолошкој спреми вероучитеља. Када су у питању млађи разреди основне школе, можда треба размишљати и о посебним модулима, или кроз изборне предмете, на учитељским и теолошким факултетима, који би оспособљавали студенте за верску наставу. Верске заједнице не би требало да саме утврђују наставни програм, већ то морају да раде у корелацији са другим областима и Министарством просвете. Само тако, верска настава ће представљати систем знања (а не апстрактну доктрину), који ће бити у функцији остваривања васпитно-образовних задатака. По подацима Европске уније из 2009. године, скоро све чланице Уније имају неки облик верске наставе, изузев Француске и Словеније. Иако у члану 11 Устава стоји да је Република Србија световна држава, да су Цркве и верске заједнице одвојене од државе и да ниједна религија не може да се успостави као државна или обавезна, то не значи да верској настави није место у школама, како то тумаче заговорници идеје да се она протера из школа. Подсећамо да је 2003. године, на почетку увођења верске наставе у школе, Уставни суд Републике Србије разрешио и ту дилему доневши одлуку (Сл. гласник, бр. 119/2003) да присуство верске наставе у школама не крши члан 11 Устава. Истиче се и то да „увођење верске наставе није инкомпатибилно са сврхом образовања, која подразумева да се ученицима обезбеди укупан развој личности“.

Приредила Славица Лазић

Блаженочивши Патријарх Павле истицао је потребу хармонијског развоја тела (земаљско) и духа (небеско), ума и љубави. Ум, говорио је, често зна бити хладан, љубав је топла. Потребни су обоје.

Положај веронауке у наставним плановима и програмима

Проф. др Петар Рајчевић, Училишњи факултет у Призрену

Сви закони средњовековне српске државе у време успона и славе Светих Немањића били су засновани на Божијим заповестима и Христовој науци. Свети Сава је још као младић схватио да нема већег богатства од Бога.

Сви закони средњовековне српске државе у време успона и славе Светих Немањића били су засновани на Божијим заповестима и Христовој науци. Свети Сава је још као младић схватио да нема већег богатства од Бога.

У својој књизи *О слободи* (*On Liberty*, 1859) код нас познатој по преводу кнежевића Петра А. Карађорђевића (1867), Џон Стјуарт Мил каже: „За оно за шта се данас на сав глас говори да представља оживљавање религије, код ускогрудих и необразованих људи представља оживљавање фанатизма“ (*О слободи*, Београд: Центар за публикације Правног факултета у Београду, 2007). Веру овај мислилац дефинише као најјачу снагу која утиче на развитац моралног чувства.

Жан Жак Русо писао је да вери човек има да захвали на савршености своје природе и на моралности својих дела. Без

ње не осећа у себи ништа што га уздиже изнад животиња, изузев жалосног преимућства да лута од заблуде до заблуде, помоћу схватања без правила и разума, без начела. Бог нам је потребан, нешто морамо волети и дубоко поштовати ако хоћемо да будемо људи, а не дивље звери, наглашава и Чарлс Тејлор, аутор књиге *Доба секуларизације* (*A Secular Age*, Лондон 2007, Београд 2011).

Најдубљи извор европске културе је хришћанство. Ова култура могла је изгубити снагу и дубину у мери у којој су се модерни људи одвојили од њега. Вера не одриче гносис, вера у духовном искуству, како пише Берђајев, открива пут за гносис. Хришћанство уопште не противречи знању, науци.

Велики чешки и словенски педагог Јан Амос Коменски је писао да је Бог створио човека по свом лику, и да је свим људима

дао могућност да му постану слични, да постану савршени(ји). Разрадио је идеју по којој су код сваког човека битне три ствари: *ratio – oratio – operatio* (мишљење, говор, делање), и да све те три ствари треба подједнако неговати, васпитавати код свих људи. Највиши створ, сматрао је, треба да има и највиши, најсавршенији циљ.

Воља је народна проста и њен је садржај овај: поштовати Бога и држати закон Божији, па сходно томе делати и дејствовати на свим пољима активности. Ово је вечити народни програм, у коме се садржи и морал и политика и економија и родољубље. На програме супротне овом, како наглашава Свети Владика Николај, народна се воља може навући само грубим конопцем силе или завести свиленим концем обмане. Супротни програми од овог су безбоштво, неверје, атеизам.

Христос благосиља децу: Јерменија, 13. век, илуминација из рукописног Јеванђеља (извор: Јандекс)

Бекон је сматрао да површно схватање философије може човека довести до атеизма, но озбиљније и дубље проучавање упућује га вери. Највећи мислиоци и светски научници били су уједно и највеће присталице вере.

Блаженопочивши Патријарх Павле истицао је, такође, потребу хармонијског развоја тела (земаљско) и духа (небеско), ума и љубави. Ум, говорио је, често зна бити хладан, љубав је топла. Потребни су обоје.

„Српски Коменски“, како су га називали, др Ђорђе Натошевић се залагао за идеју да школа треба да буде више васпиталиште него училиште. Религију је сматрао основним средством наставе. Верску наставу је посматрао као центар око кога треба да се концентришу сви други наставни предмети.

Љуб. М. Протић у уџбенику *Педагогика* из 1899. године, кад

су под утицајем неких учења ставови о вери већ почели да се колебају (и управо и једино тада у једном наставном плану и програму за основне школе у Србији Веронаука није била на првом, већ на последњем месту), истиче да се морални карактер најбоље огледа у раду човека према највишим моралним законима, који су најбоље представљени у Христовој науци.

Сретен Ацић је заступао мишљење да школа не сме да је много „различна“ од куће. Христа је узео као најдалековидијег педагога за узор. И остали познати српски педагози, све до идеолошке преоријентације након Другог светског рата и забране верског васпитања у школама, заступали су слично мишљење. Важило је (нововерско) упутство: „Не верујте у чудеса, већ у Маркса и Енгелса“. Дакле, веруј, само не у своју веру. Јер, док чувају своју православну

веру и уздају се у свог „Српског Риста“ (Симо Матавуљ), не може им нико ништа. Ако им и убију тело, а душе не могу убити.

У наставним плановима и програмима за основне школе у Србији од 1833. године различитим код појединих учитеља, а од 1838. године са појавом првог званичног наставног плана и програма, јединственог и важећег за све школе и учитеље до 1945. године, Веронаука је заузимала прво место. Године 1945, наставним планом било је одређено да се учи 11 наставних предмета, од којих се на последњем месту налазила Веронаука.

У „Наставном плану и програму за основне школе (1947)“ Веронаука као наставни предмет први пут је изостављена, и од тада се у службеним (државним, школским) документима у Србији дуго није појављивала. ■■

Међународни конгрес богословља у Патријаршијском двору у Букурешту

Верско образовање омладине у контексту данашње секуларизације

У Патријаршијском двору у Букурешту, у периоду од 3–7. септембра, одржан је Међународни конгрес богословља на тему „Верско образовање омладине у контексту данашње секуларизације“. Конгрес је отпочео Светом Литургијом коју је предводио Његово Блаженство Патријарх румунски Данило, уз саслужење великог броја архијереја Румунске и других сестринских Цркава. Част да учествује у овом евхаристијском слављу, на позив Његовог Блаженства Г. Данила, имао је и ђакон Радомир Маринковић, који је заједно са Радомиром Врућинићем, професором Богословије Светога Саве, представљао нашу Цркву на наведеном скупу.

У контексту 2016. године коју је Румунска Православна Црква прогласила *Свечаном 100-ином верској образовања хришћанске православне омладине*, Одсек за богословско образовање Румунске патријаршије организовано је низ догађаја међу којима је и Међународни богословски конгрес у Букурешту на коме су се окупили најеминентнији представници државних институција, јерарси, свештенство, експерти из области образовања и науке у Румунији, као и личности које су активно укључене у верско образовање омладине делегиране од стране свих сестринских Цркава. Конгрес је организован у циљу размене искустава у погледу верског образовања, упознавања са верско-образовним пројектима који се спроводе у сестринским Црквама, идентификације проблема и изазова са којима се црквена просвета данас суочава, као и повећања свести о значају и неопходности најтешње сарадње између породице, Цркве и школе у процесу правилног формирања личности младих.

Конгрес је свечано отворио Његово Блаженство Патријарх Данило, након кога су се окупљенима

обратили министар просвете и науке – проф. др Мирчеа Думитру, председник Румунске Академије наука – академик Валентин Влад, државни секретар у Државном секретаријату за верска питања – мр Виктор Опаши и в. д. ректора Универзитета у Букурешту – проф. др Ромита Јуку. На крају заседања, патријаршијски саветник презвитер др Флорин Марика представио је завршни документ Сусрета православне омладине целог света, догађаја који је непосредно претходио овом Конгресу, у коме су изложени закључци и конкретни предлози за активније и непосредније укључивање младих у живот Цркве.

Овај вишедневни Међународни конгрес био је подељен у осам сесија, у оквиру којих су учесници презентовали своје радове којима су обухваћени најразличитији аспекти верског образовања: верско образовање омладине у парохијама и омладинским организацијама, верско образовање у државним школама и установама, верско образовање унутар породице и образовне перспективе у циљу формирања омладине за живот.

Последње вечери Патријарх румунски Данило је у просторијама Мисионарско-културног центра „Породица“, приредио свечани пријем за све учеснике Конгреса. Сумирајући утиске, Његово Блаженство Патријарх Данило је изразио наду да ће овај Конгрес допринети бољем разумевању значаја и улоге верског образовања омладине у контексту савремене секуларизације, истакавши уверење да је за будућност Цркве и нације од економске, инфраструктурне и сваке друге инвестиције неупоредиво значајнија „инвестиција у образовање младих“. Свој надахнути говор Патријарх Данило је закључио речима да је „образовање инвестиција за вечност“. **Б. Р. М.**

Како доћи до квалитетног богословског образовања?
Сагледајмо проблеме и што пре кренимо да их решавамо

Св. Василије Велики, мозаик из
Цркве Св. Софије у Кијеву, 11. век
(извор: Православие.ру)

Проблеми савременог богословског образовања

Проф. др Родољуб Кубаић,

Продекан за науку на Православном богословском факултету Универзитета у Београду

„Ми морамо да се дружимо са песницима, списатељима, беседницима
и свим људима који нам могу рећи нешто корисно за нашу бригу о души.“

Свети Василије Велики, *Беседа младима о користима од јелинских списа*

Свима је добро познато да образовање, тј. ученост и знање играју веома важну улогу у свакој друштвеној заједници. Успех неког друштва непосредно је зависан од квалитета образовања. Све велике културе своју су моћ заснивале на образовању. Неки народи, чак и када су војно и економски били слабији од противника, побеђивали су на културно-интелектуалном плану као нпр. стари Јелини Римљане. Иако су Римљани војно поразили Јелине, ови су их надвладали на пољу духа – културно су их окупирали. Кроз историју се вишеструко показало да је ученост кључ успеха како у смислу креативног изналажења идеја, тако и њиховог даљег преношења. Дobar пример тога су већ помињани Јелини, утемељивачи велике културе која се раширила над највећим делом античког света, а своје изданке пустила све до данас. Западни свет је такође доживео свој инте-

лектуални, економски и политички процват управо захваљујући универзитетима и знању које је на њима стицано. Важност образовања као духовне моћи, којом се човек као појединац и друштво у целини уздижу изнад примитивизма и заосталости, неспоран је и универзалан феномен.

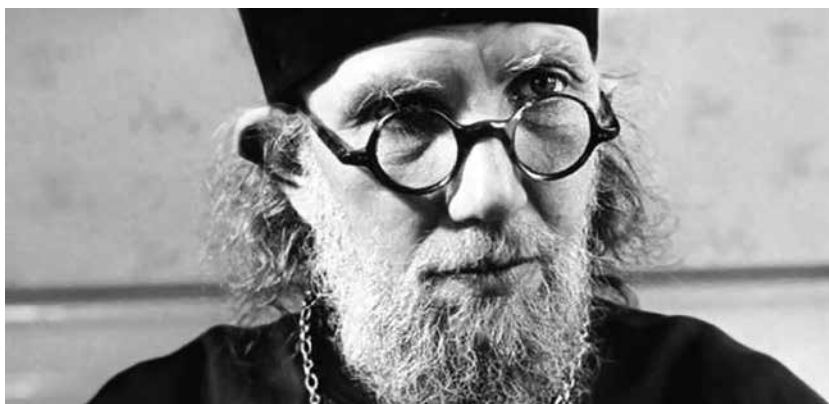
Респект према знању и учености био је присутан већ код раних хришћана. Додуше, на почетку је Еванђеље проповедано нижим слојевима друштва. Међутим, како се временом долазило у све јачи додир са јелинским културом, показала се потреба да се хришћанске Истине вере проповедају у једној вишој форми, а не само „језиком рибара“. Дobar пример је и апостол Павле, који је био образованији од осталих апостола. Стога и не чуди његов мисионарски успех. Значај образовања за хришћане види се у томе што је већ у 2. веку настала хришћанска богословска школа у Александри-

ји, чувени *Дигаскалион*. У њему су временом предавали Св. Пантен, Ориген, Климент, Дионисије Александријски и Дидим Слепи. Поред изучавања Светог Писма, студенти су добијали и знања из других тада важних области, као што су реторика, класична литература и философија. Евсевије Кесаријски извештава да је Ориген даровите ученике „уводио у философске дисциплине, предавао им аритметику, геометрију и друге предмете, а такође их је упознавао и са философским теоријама“ (ЦИ, 6, 18, 3–4). Убрзо су настале и друге хришћанске школе чији је циљ био образовање младих хришћанских проповедника, управо стога да би могли да се сучељавају са тадашњим интелектуалним изазовима какви су били неоплатонизам и стоицизам. Занимљиво је и то да су хришћани своје школе саображавали јелинским. Тако је поменути *Дигаскалион* био урађен према класичном

јелинском моделу, што је већ урадио Св. Пантен – оснивач школе.

Поред тога што су оснивали сопствене школе, још је упадљивије да су се истакнути хришћански теолози и проповедници образовали у јелинским училиштима. Тако је Св. Василије Велики студирао у Кесарији, док је у Константинопољу био ученик чувеног професора реторике Ливанија. Потом је и на Атинском универзитету студирао књижевност, реторику и философију код професора Проересија и Имерија. Сличне путеве образовања пролазили су и други велики теолози древне Цркве. Григорије Богослов је студирао у Кесарији Кападокијској, Кесарији Палестинској, Александрији и Атини – у оно доба најзначајнијим центрима класичног образовања. Јован Златоусти је у Антиохији код Андрагатија изучавао философију, а код Ливанија реторику. У антиохијском *Аскеиџириону* учио је егзегезу код Диодора. Занимљиво је да је Св. Василије своје ученике исто слао код ретора Ливанија да би их овај, с једне стране, подучавао беседништву, а с друге, ништа мање важне, да би им пружао отпор у њиховим хришћанским уверењима. Такође су многи хришћански егзегети учили у јелинским школама, где су тумачени Хомерови епови. Разлог је био да се обуче како би сличне методе могли употребљавати приликом тумачења Светог Писма. Црквени каноничари су студирали права у незнабожачким школама, управо зато што се у њима изучавао правни оквир у којем је живео тадашњи свет. Мисионарски успех античког хришћанства незамислив је без учености и знања. Иако је значај и духовни ауторитет многих светаца који нису били посебно образовани (као нпр. Св. Никола) огроман, ипак су путеве црквеног живота и догматске формулације вере одредили образовани и учени Оци, као што су нпр. Св. Иринеј Лионски, Св. Атанасије Велики, Кападокијски Оци, Св. Јован Златоуст, Св. Кирил Александриј-

Протојереј Георгије Флоровски (1893–1979), отац неопатристичке синтезе (фото: nasledjeotaca.org)

ски, Св. Максим Исповедник и други. Та историјска чињеница се не сме изгубити из вида.

Истовремено са значајем образовања и учености за Цркву, и улоге образовања у богословски формативном раздобљу живота Цркве, важно је обратити пажњу на још један феномен, а он се тиче актуелности и садржаја знања. Наиме, хришћански богослови су изучавали тада владајуће теорије, које су се тичале философије, астрономије, медицине, географије и осталих наука. Наглашавамо да су проучавали уверења и теорије које су *тада* важиле. Управо у интеракцији са њима, настајали су хришћански теолошки искази. То се нарочито добро види у тумачењу *Шестоднев* Св. Василија. Он стварање света тумачи у оквирима тадашњих сазнања, тако да су његова физика, ботаника, географија и др. плод античке учености и виртуозног богословског промишљања. На Василијевом примеру се види колико су садржај знања и начини његовог стицања били у непосредној вези са тадашњим јелинским светом. Такође је занимљиво упоредити језик јелинских философа тога доба са језиком хришћанских богослова. Сличности у многим формулацијама су више него очигледне. Стога су хришћански теолози и били кадри да се ухвате у коштац са моћном јелинском културом, и да је временом „наткриле свештеним сводовима Цркве“. Наравно, садржај вере је био другачији, што хришћанство и чини посебним у односу на остатак света.

Ако ствари погледамо из савремене перспективе, добићемо једну у много чему супротну слику у односу на поменути период. Довољан је само летимичан поглед на концепт савременог богословског образовања да се увиде базични проблеми у којима се оно налази. Основни проблем је у томе што се теологија мање-више третира као самодоволна наука. То је својеврсни „*l'art pour l'art*“. Наиме, систем данашњег богословског образовања је затворен систем који нема никакву озбиљнију интеракцију са светом у којем живимо. Тако се нпр. у богословијама и на факултетима изучава Канонско право, где се студенти упознавају са многим канонима и уредбама, што само по себи није бесмислено. Али, проблем је у томе што млади теолози немају могућност да се упознају са савременим концептом права. Теме као што су Декларација о људским правима и, уопште, правно устројство земље остају непознате. Ми немамо дидактичког простора у којем би млади теолози научили нешто више о томе шта је нпр. парламентарна демократија или либерални капитализам, а управо то је друштвени оквир у којем живимо. Слично се дешава и у другим областима. Тако нпр. савремени трендови у уметности или информатичкој технологији представљају теме којих се ми у оквиру школског курикулума не дотичемо. Примера ради, ако бисмо извршили анкету међу нашим младим богословима са питањем шта је то постмодерна, резултат би био поражавајући у смислу њи-

хове необавештености (што могу као професор лично да посведочим). То се нарочито односи на студенте који су завршили средњу богословску школу. У поређењу са ранијим Оцима, то би изгледало као да нпр. Кападокијци нису знали шта је неоплатонизам. С друге стране, читав образовни систем је оптерећен многим помоћним дисциплинама које га чине прегломазним, тако да све то студентима непотребно црпе велику енергију, а при томе се премало дотиче света у којем живе.

Ништа мањи проблем је и то што се теологија готово искључиво бави сопственом прошлошћу. Као да смо прикљештени стегамa прошлости. Наравно да изучавање сопственог предања и те како има смисла. Међутим, то бављење прошлошћу, како се оно спроводи у нашим богословским школама, више је прикупљање информација него херменеутички профилисано сагледавање важних богословских питања и покушај да се у духу предања данас промишља теологија. Преокупираност искључиво собом и сопственом прошлошћу, у овом контексту, представља непотребан баласт. Овим треба да се баве стручњаци за одређене области. Уместо да се усмеримо на свет у којем живимо и уђемо у креативну интеракцију са владајућим уверењима и трендовима, и из те перспективе осмишљавамо теологију и живот Цркве, ми остајемо заробљени у далекој прошлости коју углавном *некришћички идеализујемо*. Макако звучало, ми у основи не гајимо светоотачки и предањски дух, него неке новије концепције присутне на Западу у последњих неколико векова, нарочито код римокатолика. Поступајући овако, ми смо се затворили и постали свет за себе: имамо хришћанску етику, хришћанску антропологију, хришћанску социологију, хришћанску комунологију итд. Наравно да су поменуте дисциплине важне и заслужују да буду изучаване, али овде је симптоматичан придев *хришћански*, јер указује на

паралелну стварност у којој се налазимо. То је довело до тога да се богослови баве собом и обраћају само једни другима, док је теолошки језик постао својеврстан стручни социолект. Теолошки језик има врло слабу конекцију са другим наукама и сферама људског духа. Стога и не чуди што богословске дискусије углавном и остају унутар кругова стручно иницираних теолога.

Наравно да овакво стање ствари није производ немарности или недостатка способности просветних радника. Да јесте, такав проблем би се релативно лако превазишао. Међутим, црквено школство није издвојено из нашег општег миљеа. Црквени образовни систем пројављује дубоке структуре тренутног унутарцрквеног живота и наше колективне свести. У сопственој самодовољности, ми у Цркви се дистанцирамо од света, али не у оном библијско-светоотачком смислу – „у свету, али не од света“, него у смислу нашег одсуства из света као проповедника Еванђеља. Да бисмо свету проповедали и сведочили Христа, морамо као и Свети Оци познавати овај свет. Ухватити се у коштац са њим. То значи кретати се у свету савремених идеја, да бисмо их могли добро сагледати и покушати им дати хришћанску димензију. Морамо схватити изазове савремене демократије, либералног капитализма, информационих технологија, савременог маркетинга, и уопште постојећих трендова од уметности до пословне етике. То је могуће само ако почнемо озбиљније да изучавамо савремене друштвене феномене, као што су то и Оци радили у своје доба. Чувена крилатица Георгија Флоровског „напред к Оцима“, у овом контексту значи повратак отачком образовном *моделу*, а не *добу* у којем су живели. С друге стране, такав приступ претпоставља да говоримо језиком који свако разуме. Наравно, питање језика је комплексно и захтева посебну елаборацију. Разумљив језик значи темељније преосми-

шљавање теологије, а не тек спољашњу декорацију. Данас је готово незамисливо да се у неком популарном часопису (нпр. *Нин*, *Време*) појави текст са теолошком темом и да изазове озбиљније и шире интересовање, што је врло индикативно јер показује колико је савремена теологија далеко од реалног света. А то није само језик. Проблеми су знатно дубљи...

Наше средње богословске школе и факултети, чак и као део универзитета, још увек делују као специфична и издвојена образовна средина. Такав приступ нормалан је за струковне школе и факултете који се заснивају на уско стручном образовању. Међутим, теологија не може бити еснафска ствар (што тренутно јесте), него наука која повезује широку лепезу људског духа и даје одговоре, или бар одговорна промишљања, на питања из различитих области: економских, политичких, социолошких, космолошких, философских итд. Ми смо у том смислу специфични у односу на велику већину других школа. Зато, да бисмо могли да се темељније упознамо са важним питањима данашњице, нужно је да у наш образовни систем уведемо дисциплине које се баве таквим питањима. Што се тиче средњег богословског образовања, то би се могло реализовати преко хришћанских гимназија, које би могле бити различито профилисане. На факултетима је то могуће прављењем студијских програма који би омогућили такву врсту образовања и развијања критичке свести. Такође, то је оствариво појачавањем сарадње са другим факултетима у смислу отварања могућности да одређене дисциплине студенти теологије изучавају на тим матичним факултетима, што је и најприродније. Свакако, постоји још начина да се дође до квалитетног богословског образовања. Међутим, у овом тренутку је најважније да сагледамо проблеме и што пре кренемо да их решавамо, јер постојећи систем није добар нити обећавајући. Напротив. ■■

На ПБФ у Београду

Међународни теолошки сусрети студената – Београд 2016.

Марина Ђакић

Положај и задатак теологије неопходно је изнова утврђивати и потврђивати у савременом свету у духу традиције сарадње традиционалних Цркава и верских заједница на овим просторима, будући да је таква врста сарадње управо оно што дефинише идентитет теологије сваке верске заједнице. Имајући ову традицију на уму, група студената Православног богословског факултета Универзитета у Београду је, по благослову декана факултета високопречасног оца протојереја-ставрофора др Предрага Пузовића, а уз помоћ професора, протеклих годину дана радила на остварењу пројекта „Међународни теолошки сусрети студената – Београд 2016.“. На њихову иницијативу и залагање, у просторијама факултета одржан је први међурелигијски симпозион студената теологије од 15. до 18. септембра 2016. године на тему „Изазови садашњости“.

Симпозион је свечано отворен културно-уметничким програмом, који је почео појањем хора Богословије Светог Саве у Београду молитве „Оче наш“, а закључен звуцима оркестра Shi-

га u'tfila инспирисаним разноврсношћу јудео-шпанских, арапских и балканских музичких традиција. Затим, присутнима су се обратили представници верских заједница: у име Српске Православне Цркве викар Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, Његово Преосвештенство Епископ топлички Г. Ар-

сеније, потом Његова Преузвишеност Надбискуп београдски Г. Станислав Хочевар, господин рабин Исак Асиел, Реис-ул-улема ефендија Сеад Насуфовић, као и директор фондације Konrad Adenauer Stiftung г. Норберт Бекман. Отварање овог свечаног и значајног догађаја увеличао је својим присуством г. Гаврило Грбан, представник Канцеларије за односе са црквама и верским заједницама Министарства правде Републике Србије, као и представници амбасада земаља факултета учесника: Републике Хрватске,

Бугарске и Румуније. Напослетку се присутнима, у име организационог тима, обратио председник Студентског парламента г. Стефан Зељковић, који је истакао да је циљ сусрета студената теологије из региона унапређење академске сарадње кроз трагање за заједничким одговорима на различита богословска, социо-

лошка и етичка питања, као и продубљивање међурелигијског дијалога у сврху изградње боље будућности.

У циљу бољег упознавања учесника, први радни дан симпосиона започет је интерактивном радионицом. Већ тада су покренута важна питања, те су дискусије и након уобичајених распореда предавања биле врло живе. У првој сесији су дискутовали Католички теолошки факултет Универзитета у Сплиту и Факултет за исламске студије у Новом Пазару на тему „Значај наслеђа авраамовских религија у културном наслеђу уједињене Европе“. Другу сесију истог дана чинила је тема „Примена људских права – слобода и одговорност“, на којој су излагали домаћин сусрета – Православни богословски факултет у Београду и Католички теолошки факултет Универзитета у Љубљани. Трећу и последњу сесију заузела је презентација Православног богословског факултета Клуж-Напока Универзитета у Бабеш-Бојају темом „Аутономија и дијалог – неопходност консултовања других религијских заједница“.

Нови радни дан симпосиона отворен је презентацијама на тему „Религија и рат – pro et contra пацифизма“ Католичког теолошког факултета из Ђакова Универзитета Јосип Јурај Штросмајер у Осијеку, као и Православног богословског факултета из Фоче Универзитета у Источном Сарајеву. Друга седница отпочела је

темом „Религијска заједница у секуларно-капиталистичком друштву“, коју су представили студенти Православног богословског факултета Универзитета Свети Кирило и Методије у Великом Трнову, а завршила темом „Ислам пред изазовима мигрантске кризе“ на коју су говорили представници Факултета исламских наука Универзитета у Сарајеву. Изразивши жаљење због немогућности да узму директног учешћа у овако значајном догађају, представници овог факултета своју тему су представили електронским путем, што је значајно допринео извођењу самог скупа који је укључио и савремене интерактивне технолошке методе.

Продубљивање дискусија и дијалогских ставова настављено је посетом верским објектима у Београду. Посећен је Музеј Српске Православне Цркве, Храм Светог Саве на Врачару, Црква Христа Краља и Бајракли џамија. Срдачан пријем домаћина учинио је да овај сусрет добије истински и реалан значај, јер су овакве посете доказ да се реч верских заједница заиста чује и међусобно уважава. Овај последњи радни дан симпосиона завршен је свечаном вечером, где су учесници, уз пригодан културно-уметнички програм и гостољубиву атмосферу, заједно размењивали мишљења и утиске.

Служењем Свете Литургије у капели Светог Јована Богослова на Богословском факултету, у недељу 18. септембра, означен је

завршетак овог догађаја. Након тога, учесницима је приређена и церемонија затварања током које им се у име домаћина обратио др Владан Таталовић, продекан за наставу и, у име организатора, председник Студентског парламента г. Стефан Зељковић.

Читав сусрет одисао је духом мира и толеранције, усуђујем се рећи и међусобне искрене наклоности учесника. Ови млади теолози показали су да је исправно схваћена религија у својој суштини управо љубав и миротворство. Схвативши да је подозривост према другом, другачијем и различитом проузрокована неупућеношћу и незнањем на првом месту, они су одлучили да начине први корак, да се саберу на истом месту, разговарају о различитим проблемима, о савременим изазовима који се налазе пред сваком верском заједницом, о међусобним разликама, а све уз искрен осмех, отвореност, дела и речи које су уклањале све предрасуде. У нади да је ово само први у низу међународних теолошких сусрета, студенти су се поздравили до скорог виђења, охрабрени што су пронашли истомишљенике којима су звезда водиља речи Псалмопојца: „Како је лепо и красно кад сва браћа живе заједно!“ (Пс. 133, 1). Реализација пројекта посебну захвалност дугује Православном богословском факултету, Фондацији Konrad Adenauer Stiftung и епархијама СПЦ: Митрополији загребачко-љубљанској, Епархији бачкој, браничевској и крушевачкој. ■■

— Од Свечовека до Богочовека —

Живот и рад Епископа Николаја

— 17. део —

Размишљања
о философији и науци

Радован Бићовић

Николај Велимировић током студентских дана
(фото: Википедија)

Лозинка — „знање је највећа моћ“ — постала је *credo* нововековне и модерне културе. Веровало се да се философијом, науком и техником могу решити сви проблеми света и живота, и да ће се напослетку свет ставити под „контролу“. Тајна је из света протерана. Све што је прелазило границе људског мишљења, философског и научног сазнања, сматрало се непостојећим. Границе људског језика су постале границе света (Витгенштајн). Бог је свим силама протериван из света и времена. Уместо Божан-

Николај Велимировић, као један од најобразованијих људи свог времена, поштовао је научна, философска и техничка достигнућа, али није подлегао искушењу да их обоготвори. За разлику од многих, одолео је изазовима сцијентизма и технократизма. За време студија на европским универзитетима стекао је солидно философско образовање. Помно је пратио и научна достигнућа. Проучавао је Пастера, Лавоазијеа, Ајнштајна, Хајзенберга и друге, након чега је дошао до сазнања да су сва људска знања хипотетична и релативна, у мањем или већем степену, вероватна и ограничена, никад потпуна и извесна.

дак ствари. Рационалном мишљењу морала је да одговара и рационална стварност. Свет више није Божији дар, већ објекат људске моћи. Тежња ка „вољи за моћ“ проузроковала је човеково одвајање од Бога и, обратно, отуђење од Бога појачавало је „вољу за моћ“. Модерна наука и философија кидају све везе са оностраним. Њихов је једини предмет материјални, видљиви, мерљиви и количински ухватљив свет. Интересује их само питање *како* се одређена појава или процес дешавају у природи, али не и *зашто* је тако како јесте, и

иша је суштина света (Упореди: Eduard Kale, *Znanost, tehnika i društvo*, Zagreb 1980, 141).

Сцијентизам постаје вера епохе, нова религија. Вера и наука се стапају, чиме се врши насиље и над једном и над другом. Сцијентистичка вера од науке ствара идоле, мит, фетиш (А. Познов, *Основы христианской философии*, т.3, Мадрид 1972, 90). Обоготворење науке и њено издизање на ниво идеологије имали су своју предисторију. Ти корени сежу у средњи век. Вајтхед, један од најбољих теоретичара модерне науке, којег је и Николај читао, сматра да је вера у науку (сцијентизам) настала пре развоја савремене мисли. Она је „несвесно изведена из средњовековне теологије која је скроз на скроз рационалистичка“ (А. Н. Вајтхед, *Наука и модерни свет*, Београд 1976, 49).

Позитивистичко-сцијентистичке идеје имале су не мали број присталица међу српским интелектуалцима почетком века, а и касније. Људско знање се идеологизује, а неограничена вера у моћ људског ума и разума хвата маха. У складу са модерним европским начином мишљења, основни задатак постаје проучавање емпиријских чињеница и њихових узрока и последица. У науци је то значило позив на експеримент и индуктивни метод, а у теологији позив на хришћанске изворе: *Светло Писмо* и дела Отаца, из чијих премиса су се изводили закључци. Та знања су се касније апсолутизовала и сматрала за једино могућа. Губила се свест о релативности науке. Гушио се критички дух. Ум је постао аутономан и неприкосновен. Вера је постала „опијум за народ“ и израз „примитивне“ свести.

Николај Велимировић, као један од најобразованијих људи свог времена, поштовао је научна, философска и техничка

Читаоцима *Православља* представљамо одабране одломке из књиге блажене успомене о. Радована Биговића *Ог Свечовека до Бојочовека* (Р. Биговић, *Ог Свечовека до Бојочовека: хришћанска философија владике Николаја Велимировића*, Друштво Рашка школа, Београд 1998).

достигнућа, али није подлегао искушењу да их обоготвори. За разлику од многих, одолео је изазовима сцијентизма и технократизма. За време студија на европским универзитетима стекао је солидно философско образовање. Помно је пратио и научна достигнућа. Проучавао је Пастера, Лавазијеа, Ајнштајна, Хајзенберга и друге, након чега је дошао до сазнања да су сва људска знања хипотетична и релативна, у мањем или већем степену, вероватна и ограничена, никад потпуна и извесна. Суочавајући се са сцијентистичко-позитивистичким идејама у свом народу, он постаје један од првих, ако не и први српски мислилац који указује на све заблуде тих идеја и последице које из њих произлазе. Није био против философско-научног знања, научних и технолошких достигнућа, иако каткад његова беспштедна критика сугерише такав закључак. Он је против њиховог митотворења, апсолутизовања и идеологизације. За њега је философско и научно знање само део људског сазнања које није потпуно и извесно. Та знања су ограничена из простог разлога што им је предмет само материјални свет, и то у свом феноменалном, појавном облику.

У првом раздобљу свог плодног списатељског рада Николај се често бави појединим философским и научним теоријама, и то како оним које су компатибилне, тако и оним које су инкомпатибилне са теологијом. Не интересује се толико за детаље и појединости, колико за

саме принципе науке и философије. Привлаче га на првом месту питања из области философије науке. Настојећи да проникне у саму бит природно-научног знања, он поставља питања: *иша* су философија и наука, шта је њихов смисао, и где су им границе? Дајући одговор на та питања, он према њима исказује богословски став. На одређен начин, ствара теологију науке и културе. Без обзира на то што је реч о махом успутним мислима, оне, приликом размишљања о овим проблемима, не могу да се заобиђу.

Разматрајући поменута питања, он полази од основних хришћанских онтолошко-гносеолошких ставова. За разлику од модерног мишљења које човека посматра као аутономно биће, Николај, усвајајући хришћанску истину, говори да је човек биће заједнице – *бојочовечанско биће*. Из тога следи да је свако право знање резултат богочовечанског процеса. Оно које произлази из аутономног ума увек је крње и дефектно. Та знања су самообмана и, у суштини, незнање. Друго, истинском знању мора да претходи *очишћење*, јер су људске сазнајне моћи огреховљене, заслепљене грехом и болесне. И трећи принцип који он артикулише и афирмише јесте да је *врлина знање*, то јест за њега су појмови *мисао* и *дело*, *теорија* и *ипракса*, *знање* и *делање*, *ешика* и *гносеологија* неодвојиви. Уверен је да је тамо где не важе ови принципи увек реч о незнању и лажи.

– *наставиће се* –

Руски молебан на броду за Свету Гору

Запис о путу на Хиландар

др Александар Раковић

Хиландар је велика светиња у којој српски ходочасници налазе духовно окрепљење. На Хиландар по духовно окрепљење долазе и остали православни ходочасници. Хиландар је средњовековни манастир на Светој Гори, која је последњи остатак Византијског царства с пуним и непрекинутим континуитетом. Света Гора је монашка република и држава у држави. О свему овоме пуно смо слушали и читали. И све то је у потпуности истина.

Али, како изгледа долазак у монашку државу пошто стигну благослови светогорских манастира за посету ходочасника? Место на којем се скупљају ходочасници из читавог православног света, да би отпутовали на Свету Гору, зове се Уранополис и на самој је граници са монашком републиком. И то је познато и ништа ново нисам рекао. Но, не знам колико је пута речено да је Уранополис месташце у којем се догађа свеправославно ходочасничко сабрање? Жуте византијске заставе са црним двоглавим орлом доминирају овим делом Халкидикија.

У Уранополис – место које су почетком двадесетих година 20. века населили малоазијски Грци – сли-

вају се сваког дана реке Грка, Руса, Румуна, Срба и Бугара, како би из тамошње луке ступили на бродове који плове за Свету Гору. Највише ходочасника је Грка, затим по бројности следе Руси и Румуни, потом Срби и на крају Бугари. Руских и румунских ходочасника има више од српских само због тога што су друга два народа доста бројнија од нашег.

У сваком случају, такав свеправославни колорит не види се нигде другде у свету на једном месту, свакога дана у години. Разнобојност пасоша уочава се рано ујутру у канцеларији где се преузима светогорска виза – диамонитирион. Потом се све наставља током куповине карата за бродски превоз, а затим испијањем јутарње кафе и доручком у кафеима и ресторанима Уранополиса док се чекају поласци бродова за Свету Гору. У том моменту, Уранополис подсећа на велику причаоницу, али и на велику слушаоницу, у којој се дебатује на грчком, руском, румунском, српском и бугарском језику. Али и на енглеском језику, када је споразумевање између православних ходочасника отежано на матерњим језицима.

То траје док не стигне час за укрцавање на брод. Онда се, један

за другим, православци са свих меридијана с ранчевима на леђима, торбама и штаповима за пењање, укрцавају на брод који их води на Свету Гору. Пасошка и визна контрола при уласку на брод, на којем се вијоре византијска и грчка застава, обавезна је и педантно се спроводи.

На брод сам ушао међу првима како бих посматрао остале путнике, слушао њихове језике, уочавао њихову радост. Када се напунио путницима, брод је постао дебатни простор на којем су се наставили разговори вођени пре укрцавања. Посебну пажњу привукло је укрцавање групе од петнаестак Руса на челу с једним јеромонахом. Веома уредно су на палуби сложили своје спортске ранчеве и око њих направили савршен круг. Док је брод испловљавао из луке у Уранополису, руски јеромонах је почео да служи молебан. Та сцена је била импозантна и пратила нас је током пловидбе. Признајем да су Руси одавали утисак или војника, или спортиста склоних екстремним напорима. Беспрекорно су током службе на броду пратили свог свештеника.

Стицајем околности тих дана је, половином септембра 2016, у британском *Сјектешјору* обја-

вљен чланак о томе да руски председник Владимир Путин од Свете Горе прави „обавештајни центар“ који треба да прикупља податке о кретању НАТО бродова кроз егејске воде. Британски новинар, који је посетио Свету Гору, заправо ништа није разумео: није разумео византијски комонвелт, није разумео православну веру, није разумео монашки живот, није разумео свештеничке одоре, није разумео ништа па је стога написао чланак који је достојан само подсмеха. Да није можда очекивао да ће на Светој Гори затећи „обавештајни центар“ НАТО пакта који треба да сруши миленијумски поредак монашке републике? Можда и јесте, јер се питао како је могуће да је Света Гора део Европске уније будући да се, рече он, „лакше улази у Иран и Северну Кореју“.

Прва станица брода који из Уранополиса плови за Свету Гору је арсана Јованица, хиландарско пристаниште са јужне стране Атоса, удаљено десетак километара од манастира. Ходочаснике код Јованице сачекује минибус који око пола сата вози до Хиландара. Превоз, иначе, функционише изванредно. Манастирски минибусеви не саобраћају само ка Кареји и Јованици, већ служе и за превоз радника и оброка бројним радницима који раде широм манастирске економије. Та комбинација локалне мреже и курирске службе је за сваку похвалу. За сваку похвалу су и гостопримци који дочекују и испраћају ходочаснике, старају се о смештају и нашем боравку.

Присуство службама у манастиру Хиландар представља духовно ојачање. На Хиландару све плени душу на посебан начин: Литургија, црква, фрескописи, иконе, ризница, трпезарија, остала здања. На свакој стопи хиландарске земље осећа се снага монашке молитве. То што говорим није претеривање, већ утисак сваког ко је имао прилику да се помоли Богу на Хиландару. Пут до арсане Светог Василија, северног хиландарског пристаништа, пут је кроз српску историју и велелепну при-

Манастир Хиландар, септембар 2016. године

роду: ка виноградима и пешчаним плажама, ка келијама и скиту Светог Василија, ка шумама све до Уранополиса и Неа Роде. Интересантно је да залеђе плаже Комица код Неа Роде Грци и даље називају *Сервико*, јер је то некада била земља манастира Хиландар.

Имам и једну ситну сугестију. Можда би помогло ако би се међу монашким братством или мирјанима који су на послушању у манастиру, нашао неко ко би, као кустос, верницима говорио о историји, архитектури, фрескопису и осталим знаменитостима Хиландара. Колико год да се припремамо за посету нашој великој светињи – није довољно. Хиландар је непресушно духовно богатство и чини се да нам је због тога потребна стручна помоћ за стицање непосредног сазнања о светом манастиру.

Иако је добри обичај да се увек најави посета и неком другом светогорском манастиру, нисам одолео да ненајављен одем до оближњег манастира Есфигмен. Овај грчки средњовековни манастир, који окупља зилотско братство, прави је изазов за сваког ко му се приближи. Са мном је кренуо још један Србин. Изван манастирских зидина, у есфигменској луци, питао сам грчког монаха да ли можемо да уђемо у манастир, а он нам је љубазно показао којим пу-

тем треба да идемо. На капији манастирских зидина утом се појавио други грчки калуђер, који нас је питао да ли смо Срби? Када смо рекли да смо Срби, руком нам је показао да нам је пут у Есфигмен отворен и питао нас је да ли желимо да одседнемо у том грчком манастиру? Захвалили смо се и рекли да смо гости нашег српског манастира Хиландар.

После вечерње службе у манастиру Хиландар, то вече провео сам у шетњи и причи с монахом Ромилом Хиландарцем. С њим сам, као и раније кад год смо се сретали, причао о разноразним темама, од теологије и историје до филма и музике. Сутрадан, када смо заједно кренули минибусом за Јованицу, придружио нам се монах Милутин Хиландарац. Превоз је, наравно, опет функционисао беспрекорно, а једино што ме је пресекло било је када је отац Милутин рекао: „Покажите ваше карте.“ То је, ваљда, рефлекс који сам повукао из градског превоза у Београду.

Веома сам захвалан мом другу Миливоју Ранђићу, директору Задужбине Светог манастира Хиландара, који је најдрагоценија спона нас мирјана с монашким братством. Посебно сам захвалан оцу игуману Архимандриту Методију и братству манастира Хиландар на гостопримству. ■■

У Архиепископији београдско-карловачкој

Представљање монографије о Храму Вазнесења Господњег у Жаркову

Лела Марковић

„Име Цркве је име уједињења и слоге, а не поделе. Црква раздвојене сабира у једно, пошто име Цркве јесте име слоге и једнодушности... Црква не зна за разлику између господара и роба; она разликује и једног и другог по врлини“, речима Светог Јована Златоуста, а са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Г. Иринеја, 18. септембра 2016. године у 18 часова у порти Храма Вазнесења Господњег у Жаркову, а поводом 80 година од освећења темеља храма, одржана је промоција монографије о Храму Вазнесења Господњег у Жаркову. Овим духовним сабрањем, окупљени су се присетили оних који су овај храм подигли како би заједно, генерацијама које долазе, оставили сећање овековечено у монографији Храма Вазнесења Господњег у Жаркову коју је приредио, мисионарском раду предан много пута раније, па и овом приликом, свештеник овог храма, презвитер Оливер Суботић. Издавач монографије је Црквена општина Жарково, за издавача се потписује протојереј-ставрофор Бранко Митровић, а за рецензенте Милан Тлачинац, Татјана Грујић и Зоран Јоксимовић.

У порти цркве се великом броју званица, верника и братства храма пригодном беседом обратио презвитер Далибор Стојадиновић, свештеник при Хра-

му Светог Саве на Врачару, истакавши значај некадашњих свештенослужитеља овог храма, лепоту и значај храма, сабор-

ност и активности садашњег братства, са посебним освртом на квалитет монографије. Др Александар Раковић из Института за новију историју Србије је, уз признање аутору за свештену, научно-издавачку и мисионарску делатност, навео да се ради о једној од бољих монографија о градским црквама која другима може да послужи као пример. Др Бранимир Јовановић, директор Музеја Нико-

ле Тесле, скренуо је пажњу на оскудност духовног размишљања у институцијама, те да ова монографија сведочи о могућности расуђивања и исконске слободе у оквиру црквеног и богослужбеног живота ове цркве, што је од непроцењиве користи за парохијане и њихову децу. Мр Станислав Стевуљевић, директор ОШ „Никола Тесла“, пренео је присутнима сећања на живот и рад проте Милора-

да Павловића, док је продуцент Зоран Јанковић, власник фирме „Кошутњак филм“, навео да ће монографија, уз досадашња издања о животу Жаркова, заузети почасно место. Пијанисткиња Марина Милић-Радовић, оснивач и управитељ Фонда „Лаза Костић“, говорила је о дугогодишњој успешној и корисној сарадњи жарковачке цркве и Фонда, те да је монографија зборник подвига и огледало приношења, материјалног и духовног, парохијана ове цркве. На самом крају, пре него што се презвитер Оливер Суботић, аутор монографије, захвалио присутнима, историчар Милан Тлачинац, главни рецензент монографије је изнео став да је аутор унео себе у монографију и тако се придружио плодним ствараоцима Жаркова, те да ће монографија допринети да становници учврсте своју заједницу.

Програм је водила књижевница Лела Марковић. У програму су учествовали и: хор „Мојсије

Петровић“, капело састав „Србски православни појци“, народни гуслари Вукојица Сандић и Петар Манојловић, сопран др Радослава Воргић Журжован и Ленка Петровић на харфи.

Како аутор наводи у уводној речи, књига је настала као својеврсно послушање према драгом пријатељу и сабрату, оцу Милану Виленици који је предложио израду монографије. Већ на прво читање, уочљив је педантан и студиозан приступ прикупљању података, сведочанстава, докумената, те да је аутор прихватио сугестије и примедбе од њихових пружалаца, рецензената књиге и сарадника, које је у Уводној речи навео. Аутор се посебно усредсредео на историјат градње храма, допринос првог проте храма Милорада Павловића, биографије потоњих, историјске прилике и црквени живот у предатном и послератном перио-

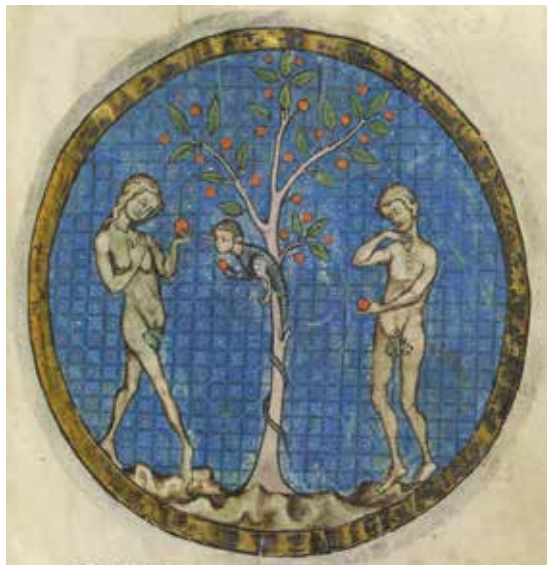

Коментар Родољуба Шабића, повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности (извор: twitter.com)

ду, али и савремену историју, традицију, прославе и богослужбену праксу, активности братства храма на челу са протојерејем-ставрофором Бранком Митровићем, обнову храма и богате мисионарске активности цркве: верску наставу, редовне духовне трибине, културне манифестације, милосрдни рад, али и активности свих оних верника без којих живот цркве не би био тако жив, пун тоpline и хришћанске љубави. Примереним и потпуним описима, уз обиље ретких и живописних фотографија, аутор је показао потребну љубав и осећај да на прави начин прикаже све оно што је потребно да би ова књига била и више од хронике времена, живота верника и жарковачке Цркве Вазнесења Господњег. ■■

— Нека питања из Старог Завета —

Адам, Ева и змија са женском главом, средњовековна илустрација (извор: bl.uk)

Змија из еденског врта

Проф. др Родољуб Кубаи

Змија беше лукавија од свих звери пољских,
које је саздао Господ Бог.

Она рече жени: је ли заиста истина да је Бог казао
да не једете са сваког дрвета у врту?

Убрзо после стварања жене коју је Бог дао Адаму да заједно живе у Еденском врту, појављује се још један лик — змија. Писац је представља као лукавију од свих других животиња. Змијина улога у приповести састоји су у томе што је успела наговорити Еву да прекрши Божију заповест и окуси плод са дрвета познања добра и зла. Писац о њој не говори ништа посебно у смислу неког ближег одређења, сем да је лукава. Међутим, придаје јој неке посебне способности у смислу да је кадра да говори, што причи даје изванредан митски призив. Бог је после преступа прародитеља проклиње: „Тада рече Господ Бог змији: кад си то учинила, да си проклета мимо сваке животиње и мимо свих звери пољских. На трбуху да се вучеш и прах да једеш до века својега“ (Пост. 3, 14). После тога, змија сасвим ишчезава из приповести. Све то изазива пи-

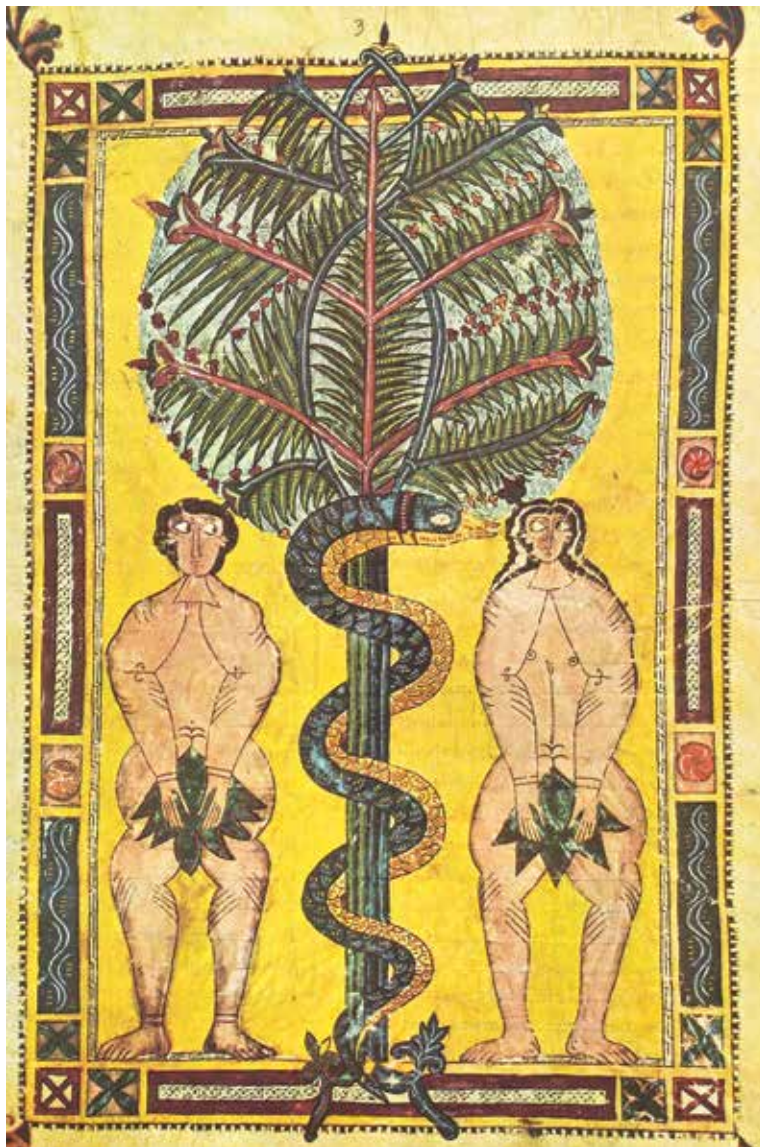
тања: Ко је или шта је та загонетна змија? Зашто писац о њој није рекао нешто више и одређеније? Многи теолози сматрају да се ђаво или сатана показао као змија, и да је наговорио прародитеље на грех. Међутим, упитно је зашто је то писац прећутао. Ни у једном моменту овај текст не сугерише да се иза змије крије неки други лик. Питање је онда зашто је змија проклета ако се у њеном облику појавио неко други? Постоји још читав низ питања у овом правцу на које је тешко дати одговор. Наравно, и у овом случају је контекст настанка приповести од кључног значаја за разумевање пишчеве намере.

То што писац помињући змију не алудира ни на један други лик, треба узети крајње озбиљно. То значи да он није под змијом подразумевао ђавола или сатану као конкретно биће. То показује детаљнија анализа ове анегдоте. Као

што је познато, читава приповест је обликована у предегзилном добу. У време када су Израилци живели у непосредном додиру с Хананцима. Познато је да је код Хананаца змија била нека врста свете животиње (мит о мудрој змији). Она је била у тесној вези са светом богова, пре свега са хтонским божанствима због њене везаности за земљу. Такође је у магијским ритуалима представљала символ мудрости, управо због њене блискости са Великом мајком земљом — извором живота и мудрости. То су била прастара веровања. Змија се нарочито повезивала и са боговима плодности, симболишући њихову сексуалност. Тако је у култовима сакралне проституције имала дубоко симболичко значење. У хананском култу посвећеном богу Ваалу, у којем су се највише поштовале силе размножавања и плодности, змија симболише полни однос, као и мушки

полни орган, символ бога Ваала. Такве симболе су Хананци постављали на узвишењима, раскрсницама и под крошњама дрвећа, нарочито смокве. Занимљиво је да су прародитељи начинили себи прегаче „сплетавши лишће смокве“ (3, 7). Помоћу тих симбола се обављао чин сакралне проституције који је, по веровању Ваалових поклоника, обезбеђивао плодност земље од које су Хананци углавном живели као ратари. Општећи са храмовним блудницама, ходочасници су симболички сједињавали мушки и женски божански принцип, и тиме омогућавали плодност поља. Истовремено, култ је представљао неку врсту сједињења са дотичним божанством, јер су верујући тако улазили у стваралачке процесе које покрећу богови.

Такви култови су представљали велику опасност за тадашњи јахвеизам, поготово што су Израилцима због преласка на пољопривреду били веома привлачни, о чему сведоче предгзилни пророци Осија (4, 12–14; 8, 4–6) и Амос (2, 4–8; 5, 21–24). Ако се то има на уму, разумљиво је зашто је библијски писац узео змију као символ богоотпадништва. Он тиме посредно говори да веру у правог Бога Творца нарушавају хананска веровања, која су тада заводила Израилце. Управо из разлога да Израилце одврати од култа сакралне проституције писац је, описујући прародитељски грех, узео змију као подстрекача на отпадништво

Адам, Ева и змија уз дрво познања добра и зла у Рајском врту, илуминација из манускрипта *Escorial Beatus* – илустрованог коментара Откривења из 10. века

од Бога. То је значило да је упражњавање хананских култова равно првородном греху и директно уперено против Бога, Јахвеа. На тај начин је писац врло прониљиво актуализовао приповест о првородном греху. Змија, символ хананског култа, заводи човека и одвраћа га од истинског Бога. Међутим, када је нестало искушење таквих хананских култова, змија је добила ново значење. Она је почела да представља активну противбожанску и противљудску силу. Управо улогу коју има ђаво или сатана.

До поистовећивања змије са сатаном, односно мишљења да се сатана у облику змије појавио у

Еденском врту, дошло се у каснијем периоду. Згоду у Еденском врту, у којој змија наводи Еву на грех, писац *Премудрости Соломонових* сагледава у пренесеном смислу: „Јер Бог створи човека за нетрулежност и сазда га сликом сопствене вечности; но завишћу ђавола смрт уђе у свет, па је пробају они који су на његовој страни“ (Прем. 2, 23–24). Змија је овде представљена као ђаво, и то је први пут да је ово библијско место тако протумачено. Виђење змије као зла и ђаволе силе присутно је и у *Откривењу Јовановом*: „А збачена би аждаја велика, стара змија, која се зове ђаво и сатана, која заводи сву васељену, и са њом збачени беху

анђели њезини“ (12, 9; уп 20, 2). Касније је ово тумачење постало општеприхваћено. У теолошко-егзезетском смислу ова значењска модификација је смислена. Змија из Еденског врта се у пренесеном смислу (алегоријски) може схватити као ђаволска сила која одвлачи човека од Бога, без обзира шта је писац под њом конкретно подразумевао. Она је представљена као противбожанска сила, а самим тим стоји у непосредној вези са сатаном. Свему томе је, наравно, допринело поступно кристалисање теолошких идеја у оквиру библијског предања на путу од Старог ка Новом Савезу.

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Парабола о два сина (Мт. 21, 28–32)

Проф. др Предраг Драгишиновић

Парабола о два сина налази се само у Еванђељу по Матеју. Она је литерарно смештена у контекст Мт. 21, 23–46. Тематска повезаност читавог одељка се огледа у томе што се наводи (не)поверење јудејских религијских ауторитета у Јована Крститеља

Садржај параболе

У Мт. 21, 23 Исус се налази у храму где поучава присутни народ. У једном тренутку му прилазе првосвештеници народне старешине и питају га са каквом влашћу то чини. Уместо одговора, Исус њима упућује питање везано за деловање Јована Крститеља, шта мисле о пореклу његовог крштења. Они су збуњени, радије не би дају одговоре на питање и признају да не знају. Исус, пак, одговара да неће ни он њима рећи каквом влашћу то чини (21, 13–27). То ионако не води ничему, јер се „роду овоме“ не може угодити (уп. Мт. 11, 16–19). Потом следи још једно питање које Исус упућује јерусалимским вођама, шта они мисле: један човек је имао два сина; питао је првог да иде у виноград његов да ради и овај рече – нећу, али се после покајао и отишао. Другом, пак, рече исто то, а он рече – хоћу господару и не оде. Приметно је лицемерје другог сина који каже: *Ἐγώ, κύριε*. Обраћајући се оцу са *κύριε*, он се поставља пре као роб него као син. Али његово *κύριε* слично је оном из Мт. 7, 22–23 и 25, 44–45. Потом Исус пита присутне: који од двојице је извршио вољу очеву? Рекоше му: први. Исус, пак, констатује: „Заиста вам кажем да ће цариници и блуднице *пре вас* ући у Царство

Божије.“ Глагол *προῦτω* подразумева релативну, а не апсолутну предност коју грешници имају у односу на религијске ауторитете: они су испред, имају предност. Исус објашњава и зашто. Враћа на Јована Крститеља: „Јер вам дође Јован путем праведним, и не веровасте му; а цариници и блуднице повероваше му, а ви видећи то не покајасте се да му верујете“ (21, 28–32).

Контекст и структура

Парабола о два сина налази се само у Еванђељу по Матеју. Она је литерарно смештена у контекст Мт. 21, 23–46. Тематска повезаност читавог одељка се огледа у томе што се наводи (не)поверење јудејских религијских ауторитета у Јована Крститеља (ст. 25/ст. 32). Наиме, ст. 32 представља закључну реч дискусије која отпочиње у ст. 23, а даље појашњење ствари следи у ст. 33 („другу причу чујте“) и у коначној реакцији првосвештеника и фарисеја (ст. 23/ст. 45–46). Наративна улога приче о два сина је да да одговор на контрапитање које је поставио у ст. 25: „Крштење Јованово откуда беше?“ Одговор је да они не верују Јовану! Парабола се састоји између два паралелно формулисана исказа о синовима (28–30), једног питања слушаоцима (31а), њиховог одговора (31б) и поенте

(31в). Ст. 32, иако се семантички враћа на питање из ст. 25, нарушава ток параболе пошто повлачи извесну паралелу која није одржива: наиме, идентификација Јована Крститеља са поступком ни првог ни другог сина не функционише. Он није рекао „не“ па се покајао, нити рекао „да“ и није учинио. Поступци синова се, дакле, тешко могу довести у директну везу са Јованом Крститељем. С друге стране, идентификација не функционише ни када је реч о јудејским вођама: они су већ рекли „не“ Јовану, а нису се ни покајали за то. Слична потешкоћа се јавља и када се поступци синова повежу са „цариницима и блудницама“: ком поступку од два сина су они слични? Све наведено указује на потешкоће да се параболо алегоријски протумачи. Она је лакше разумљива као самостална текстуална целина, него у контексту у коме се налази. У историји тумачења било је у основи два покушаја да се она адекватно протумачи.

Сажетак историје спасења

У раној Цркви доминантно тумачење параболе о два сина је било то да она сажима ток историје спасења. Први син је праслика незнабожаца, а други изабраног народа. Ово тумачење се ослања на Рим. 2, 13: „Јер нису праведни

пред Богом они који слушају закон, него ће се оправдати они који испуњавају закон.“ Потешкоћа у овом тумачењу је у томе што се син који каже „не“ и покаје се у параболи наводи као први, док се онај који каже „да“ и не послуша наводи као други. Тај редослед тешко да одговара току историје спасења, мада су неки тумачи покушали да тај проблем реше тако што су тврдили да су незнабошци синови Ноја, а Израелити Аврама, који је живео касније. Ова димензија сигурно није искључена, с тим што се не поистовећује цео јеврејски народ са сином који каже „да“ и не чини, већ првенствено јудејски религијски ауторитети. У том смислу, „цариници и блуднице“ су припадници јеврејског народа, а не праслика за незнабошце.

Морално тумачење

Морално тумачење је Ориген примењивао на подвижнике који много обећавају а ништа не чи-

не, и оне који признају да им подвиг тешко пада, али ипак обитавају у њему. Свети Јован Златоусти је у овом тексту видео моћ покајања и указивао да се искрено покајани грешници не смеју ниподаштавати. Иначе, парабола је често коришћена да се укаже на лажну побожност и искрено покајништво.

Из наведеног следи да оба тумачења радије игноришу контекст у који је смештена парабола, избегавајући на тај начин наведене проблеме у тумачењу које ствара ст. 32.

Дела, не празне речи

Парабола о два сина је као и све параболе вишедимензионална, односно бременита потенцијалним смисловима који у датом историјском тренутку изграђују Цркву, упозоравајући на извесне аномалије и подстичући на извесно делање. Не искључујући смисленост тумачења параболе као сажетка историје спасења, нити њену очигледну моралну поуку, она може да послужи и као преосмишљавање сопствене религиозности. Место на којем је ова прича испричана је јудејски храм, највећа религијска светиња, место религијске сигурности и извесности. То је исти онај храм који је очистио од трговаца (21, 12) и у њему лечио болесне (21, 14), вршећи на тај начин симболичку пренамену религијског простора одговарајућу вољи Божијој. То је исти онај храм

чије разорење је Исус предсказао (21, 1–2). У томе храму Исус жели да говори о Јовану. Јован Крститељ је онај који је будио Израил из религијског дремежа у који је запао. Религија Израила је постала самодоволна, нарцисоидна и самим тим неделатна. Јован их упозорава да је покајање, човекољубље и чистан живот оно што Бог тражи од људи: „Родите дакле плодове достојне покајања, и не почињите говорити у себи: имамо оца Аврама; јер вам кажем да Бог може и од камења овог подигнути децу Авраму“ (Лк. 3, 8). Јован је тај који је указао на окамењену религиозност Израила, на заборављено човекољубље. Када су га питали шта да чине, одговара врло једноставно: „Који има две хаљине нека да ономе који нема и који има хране нека чини исто тако“ (Лк. 3, 11). Јованов глас је сметао религијским и политичким моћницима и његов крај је познат. Међутим, његов глас су чули грешници – цариници и блуднице – приступали су крштењу, веровали су да његова порука може учинити свет који је за њих био изразито неправедан бољим местом за живот свих. Син који каже „не“, покаје се и промени живот је симбол онога који свој ум држи отвореним, који мисли о себи и својим поступцима, који сагледава живот као континуирано покајање и покушава да своју веру учини делатном у љубави према Богу и другом човеку. Син који полтронски каже „да“ и не чини ништа је симбол религијске заслепљености и неделатности; онај који мисли да му сама чињеница синовства гарантује припадност „спасенима“ и да је његово „да“ довољно. У храму се, дакле, Исус – позивајући се на Јована Крститеља који се борио против лицемерног „да“ и тражио пут до срца оних који кажу „не“ – обраћа јерусалимским религијским ауторитетима. Позива их да се препознају у ономе који лицемерно каже „да“ и потом не чини ништа. Све нас до данас позива да размислимо у ком ћемо се сину из параболе препознати. ■■

Манастирски комплекс Светог Симеона Столпника у Сирији оштећен је у мају ове године

Стуб вековног мучеништва

М. Симоновић

Једна од најстаријих сачуваних византијских цркава, Црква Светог Симеона Столпника у близини Алепа, из петог је века и изграђена је око простора стуба на коме се подвизавао Свети Симеон дугих 40 година. У арапском свету манастир је познат и под именом „Симеонова тврђава“. Иако је део светске културне баштине и под заштитом УНЕСКО-а, уз љубав хришћана и поштовање арапског света према Светитељу вековима уназад, то није спречило прво Курде (2015) да јој нанесу трајна оштећења, потом је претворена у војну вежбаоницу тзв. Моно-теистичке бригаде, а недавно, у мају 2016, била је мета ракетног напада у рату који перманентно већ годинама траје на овом простору. Велика оштећења су видљива на доступним фотографијама и то на стубу Светог Симеона, фасади цркве, манастирском комплексу...

До недавно, овај у сваком погледу леп и значајан хришћански верски простор био је једно од главних ходочасничких места у Сирији, а током дуге историје

камен узданица верницима широм света. Главна манастирска црква, настала у знак сећања на подвижништво Светог Симеона,

простире се на око 5.000 м² што је скоро једнако као Црква Свете Софије у Цариграду, са разликом што се овај налази 60 километара удаљен од првог насељеног места. Ипак, објекат није изо-

лован, јер је црква део огромног манастирског комплекса.

За разлику од каснијих средњовековних манастира које можемо видети у Европи, овај импозантни хришћански простор у Сирији је завршен као појединачни пројекат за релативно кратко време. Четири одвојене базилике, које формирају облик крста, изграђене су недуго после смрти светитеља. Подвижништво Светог Симеона уважавано је од стране бројних освајача ових подручја, једнако као што је број ходочасника месту, стубу, на којем је боравио за живота, растао из године у годину. Током његовог живота и касније, после смрти.

Амбициозни план комплекса открива нам неколико различитих стилова. У основи концепта је тробродна базилика, традиција градње храмова која датира још из римског периода. Главна црква и крстионица су изграђене прве, а потом објекти попут анекса уз крстионицу, да би на крају били изграђени и остали делови овог велелепног манастира, као што је монументални лук

који доминира погледом, пут којим се иде до катедрале на узвишењу. Део објекта су и две цркве из каснијег периода, базар, гробна капела, неколико објеката за преноћиште путника...

Манастир са четири базилике, које формирају крстасту основу, улепшава питорескно окружење, оплемењивано годинама разноврсним растињем. Стуб Светог Симеона Столпника био је до недавно још увек видљив као два метра висок облук у центру дворишта. Цео простор, у облику осмоугаоника, украшавају четири базилике у форми крста. Источна је за нијансу виша од осталих, јер су се у њој одржавале најважније богослужбене церемоније. На јужном зиду источне базилике налази се капела и манастир Светог Симеона, изграђени почетком петог века, одмах пошто се 412. године братству придружио Свети Симеон који је надуго затим напустио заједницу и живео сам на узвишењу изнад.

Преко пута јужне базилике, дуж пута који носи префикс свети „Via Sacra“, налази се крстионица изграђена недуго после главне цркве и представља место од велике важности у овом ходочасничком комплексу. Описује се као један од најлепших, а сачуваних примера хришћанске архитектуре у Сирији. Унутрашњост овог осмоугаоног простора савршено се уклапа у правоугаони спољни изглед објекта. На источном крају про-

Свети Симеон Столпник

Српска Православна Црква и верници 14. септембра (1. септембра по јулијанском календару) прослављају Светог Симеона Столпника. Свети Симеон Ветхи је био стилит, рођен око 389. године у селу Сис у малоазијској области Киликија, а преминуо 24. јула 459. године у месту Калат Симан.

Симеон је, сазнајемо из његовог житија које је написао Симеонов ученик Антоније, рођен у хришћанској породици и као младић је био чобанин. Потом се замонашио у манастиру Теледа и врло брзо се истакао у побожности. Једно време је био избачен из монашког братства због претеране ревности. Потом је живео у планини у неком бунару који је пресушио, па у једној малој келији, а онда и на планини Калат Симан тако што је био прикован за стену. У посету су му долазили људи из разних народа као што су Арабљани, Персијанци и Јермени. Да би избегао да га додирују, Симеон је тражио да му се направи стуб на коме је стално боравио. Тих стубова је прављено још, да би тек пети био довољне висине која је износила шеснаест метара, а и око њега су биле постављене две камене оgrade. Са стуба је проповедао, на стубу се молио. Постио је свакодневно, пио је само воду и јео расквашено сочиво.

Према сиријској верзији Симеоновог животописа, калуђер је имао велики утицај на политику цара Теодосија II (408–450) и касније цара Маркијана (450–457). Првог је приморао да укине едикт којим је Јеврејима вратио њихову некадашњу синагогу, а у коју су се у међувремену уселили хришћани. Такође, према неким изворима, спасао је од јереси монофизитизма цареву супругу Атенаиду Евдокију.

Када је Симеон умро, његов ковчег су покушали да однесу покрштени Арабљани, али их је у томе спречио тада утицајни Ардабур, који је тело пребацио у престоницу византијске провинције Сирије, Антиохију.

Иконе Светог Симеона често су осликаване у радионицама широм Византијског царства. У једном периоду, с обзиром да су обојица сликани слично – са кукуљачама преко лица, тешко је одредити да ли је на икони Свети Симеон старији или млађи.

стора је полукружна апсида, уз коју се налази канал са степеницама које воде у њега. У правцу ка западу налазио се улаз у простор за крштења, кога је од манастирске зграде делио монументални лучни пролаз, анекс, испод кога се одвијала процесија најважнијег чина у животу будућих хришћана.

Свети Симеон је инспирисао бројне следбенике својим

аскетским животом и подвигом на стубу. Уважаван је у историји нашег народа од Немањинког времена, Коптска Црква такође га слави, Римокатоличка Црква обележава га 5. јануара. После смрти Симеона Столпника, 459. године, на његово мученичко тело права су полагале цркве у Цариграду и у Антиохији, али већи део његових реликвија и данас се налази у Сирији.

Топлички устанак – нејач против силе и оружја (17. део)

Писмо српској команди

Анђоније Ђурић

– Опширан извештај Косте Војиновића – Како су се понашали зеленаши
– И непријатељ је имао велике жртве – Где ће се спустити авион –

Устаничке борбе су се утишале с надом да ће се убрзо распламсати, јер је на следећем састанку комитских вођа одлучено да се упуту извештај српској Врховној команди на Солунском фронту. Требало је да се опише стање у коме су се нашли устаници и народ и стићи на Солунски фронт.

Извештај је саставио Коста Војиновић, па је још преостало да се одаберу најпоузданији људи који ће се пробити кроз непријатељску позадину и стићи на Солунски фронт.

Како тај извештај приказује прилике у побуњеничким крајевима у којима се народ латио оружја, донећемо га овде у целости:

„После евакуације српске владе и војске из миле нам отаџбине 1915. године, а по окупацији од стране непријатеља, Аустро-Угарске и Бугарске, отпочео је наш српски живот који је остао да преживљује најтеже и најгрозније тренутке.

Од првих дана окупације, непријатељ је најактивније настојао да прво интернира и отера у ропство све српске војнике, рањене и болесне, официре, пензионере, свештенике, просветне раднике, народне прваке који су припадали владиној странци, пријатеље династије и све у које су посумњали да ће бити опасни по њих, да их неће моћи тако лако покатоличити и придобити за своје приврженике и извршиоце својих циљева.

Одмах у почетку, Аустријанци су призивали напредњачке и либерал-

не прваке које већим делом одмах придобише уза се и постадоше им слепо оруђе.

1. Исте они поставише на виднија места у њиховим командама, даваху им лифериацију, постављаху их за председнике општина и кметове, и што год они жељаху исти слепо извршаваху.

2. Помоћу тих несавесних бедника, њихове власти почеше постизати значајне успехе.

Прво потказаше топове и муницију закопане. Затим, ко је шта био и какав глас је у земљи уживао, ко је којој странци припадао, где има оружја закопаног, где је у српског војсци служио итд. Настала су одмах хапшења и малтретирања без обзира на пол и године старости.

Побише многа рањених војника

Утом доведоше и жандармерију која је са својом познатом бездушностју прешла све границе. Наста вешање првака, Арнаутима и Турцима дадоше неограничено право, они га одмах почеше искоришћавати примењујући своје урођене методе грозних убистава, силовања жена и девојака мештана и избеглица, паљење српских кућа у Колашину, Косову и у селима покрај старе границе итд.

Бугари тако исто одмах у почетку побише масу слабих и рањених наших војника, свештеника, учитеља, чиновника, виђених грађана и сељака. И забранише српски говор. И једни и други силом тераху децу

српску да иду у њине школе у којима се предавање завршавало са најпогрднијим и бруталним псовкама краља Петра и српске владе. Апсане безу пуне. Новцу вредност сведоше на минимум, а зеленаши то искоришћавашу, примајући српску банкноту од десет динара за 3–5 лева или круна. И наш народ и материјално и морално поче пропадати, и губити сваку наду на повратак независности и слободе.

Да бих овом злу стао унеколико на пут и да бих наш народ унеколико спречио да срља бесвесно у очигледну пропаст оптужујући једни друге – чиме би свесрдно послужио непријатељу да дође до потребног циља – повео сам се идејом да, иако под најтежим околностима, организујем комитску чету и да герилским четовањем убедим народ да Србија није заувек пропала, да ће она још већа бити, да се за нашу праведну идеју данас највеће царевине боре итд.

И, благодарећи Богу и појединим искреним и правим Србима, могао сам да за ово кратко време повратим наш народ из заблуде коју непријатељски плаћеници унесоше у њега. После неколико месеци појавио се и војвода – резервни поручник Коста Миловановић Пећанац који је, по његовом причању и тврђењу, дошао аеропланом као изасланик српске Врховне команде. У томе пристизаху официри и војници који не хтедоше ићи у ропство, као и војвода – свештеник Димитрије као заробљеник у Бугарској. Сви ми споразумно извр-

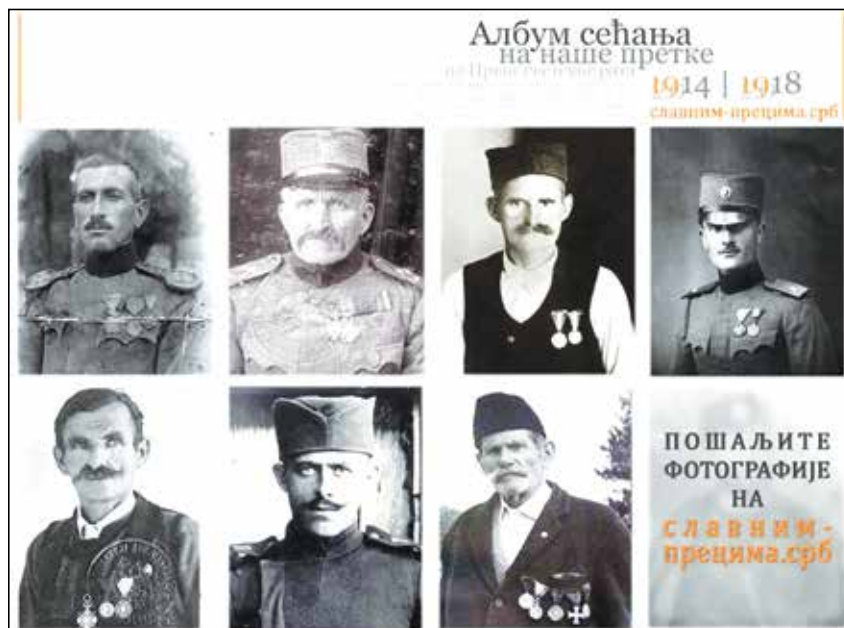
шисмо организацију у народу кога је доста било, нарочито војно способних обавезника у копаоничком и топличком крају.

Народ, оптерећен великим реквизицијама, а потом револтиран наређењем бугарске Врховне команде, односно регрутовања способних људи и шиљања на фронт у бој против своје рођене браће, не могаše више лојалан бити, и мало и велико одриче непријатељу послушност и букну општи устанак у неколико округа.

Не могавши народну вољу не извршити, и ми војводе са активним комитским четама узесмо учешћа. Заузесмо вароши: Куршумлију, Прокупље, Лебане, Рибарску бању. Непријатеља истерасмо из целог косаничког, копаоничког и топличког краја. Дођосмо до Ниша с оне стране Мораве, до Врања, Лесковца и Алексинца. Поробисмо многе чиновнике, офицере, војску и оружану спремну, али, немајући довољан број спремних официра, и услед велике навале непријатеља који је по јачини са неколико дивизија, са великим бројем топова и митраљеза пошао на нас, морали смо се после 25-дневне огорчене борбе и држања у поседу целокупне територије и вароши, повући у планине.

Наравно да је било рђавих последица по наше становништво које су Бугари и Аустријанци са Арнаутима на најгрозније начине мучили и тиранисали (али само старце и бабе, јер младеж беше сва избегла у планине и склонила се), али ипак постићи циљ нису могли, јер их ми по планинским висовима дочекивамо и тукосмо тако да су многе жртве имали и не могаху се ограничити само на нас, у томе се мораше одмах нагло и за фронт повући. И тако, ни упола нису извршили са пљачком и са паљевином колико су то смишљали. Дакле, то је била воља целог народа и зато ни један не оплакује своја страдања, већ се и даље са пушком у руци планине придржава.

Али, пошто је непријатељ окренуо другу политику, нудећи нама

војводама суму новца само да се предамо, опраштајући свима живот и грешку само да се предају (иако их после неколико дана тера у ропство) и још много пута шта као, на пример, Бугари дајући народу оружје тобож против Аустријанаца, то се народ почео колебати и поједини предавати.

Дакле, народ је почео губити сваку наду и, мада чује топовске пуцње са фронта, вели: бар је краљ могао аеропланом послати нека писма да видимо шта се ради и шта ће бити од нас.

Зато смо решили да пошаљемо војводу Димитрија Димитријевића и поручника Александра Пипера са пет људи да се у име Бога пробију кроз македонски фронт, и да Врховну команду детаљније о свему извести и цело стање опишу, пошто видимо да Врховна команда није о догађајима у Србији потпуно информисана била.

И поред најенергичнијих потера и огорчених борби са непријатељском војском, ја и војвода Пећанац продужићемо и даље енергично, и без обзира на тешкоће сада као и до сада, и очекиваћемо моменат да непријатељу још једанпут загрози мо када буде одступао.

Ако српска Врховна команда жели повести рачуна о српском народу који се сада пати овамо, и који још у њој и у нама гледа спасиоце, онда нека једино изволи

испунити ова неопходно потребна наша тражења:

1. Да се одмах отпочну аеропланима у маси разбацивати по селима и свим местима агитационе плакате у користи Србије и комита;

2. да се један од официра испошаље аеропланом на место које будем означио, да исти донесе извесну суму новца да се помогну фамилије оних који се данас тамо и овамо боре, као и сељаци који су пострадали, да се подигне углед и морал у народу и код устаника;

Послати и чету добровољаца

3. да се аеропланом испошаље један спреман хирург, као и лекови и остали завоји и материјал;

4. да се путем канала кроз Албанију испошаље једна чета добровољаца из свих крајева са оружјем и муницијом, ради умирења народа и вршења агитације;

5. да нам се даду инструкције о даљем раду, као и знакови аероплана. Само под овим условима моћи ће се спасти наш народ коначне пропасти и организовати у већем броју, као и одсудни удар задати непријатељу приликом одступања. У том би случају и Арнаути, са којима водимо преговоре, пришли к нама. А у противном ће се наш народ под Аустријом потпуно покатоличити и постаће највећи

аустрофили – а народ под Бугарском постати бољи Бугари, него они у Софији.

Места на која треба да сиђе аероплан са официром су ова:

1. Ливадице – Вукова глава – више Левића и Трећака.

2. Кула ливада између села Сеоца и Бабице код Треске.

3. Мадљика караула код Пордуса.

По могућности испослати пешадијског поручника Момчила Бајаловића, који би био подесан за овдашње прилике и још неког од господи официра за које Врховна команда нађе за сходно.

Част ми је ставити вам до знања да, поред мога одреда и војводе Пећанца, постоје и Јабланички комитски одред војводе капетана I класе Милинка Влаховића; Пиротски комитски одред војводе Радовића, професора; Крајински одред војводе Тошка Влаховића, правника, и много других одељења и сеоских чета, а такође и одељења студентичка и расинска.“

Обавештајна служба

Устаничка војска, разуме се, није имала организовану обавештајну службу, али су, упркос томе, вође устанка биле добро обавештене о кретању бугарских и аустроугарских трупа и њиховом наоружању. Обавештења су, углавном, давали сељаци, и то прилично поуздано. Чим су осетили дах слободе и да имају заштиту, они који нису могли да се лате оружја настојали су да буду од користи према својим могућностима. Чим би непријатељска војска наишла кроз неки крај – сељаци су настојали да што пре о томе обавести устанике. Обично би изабрали каквог дечака, нашли би му коња, па упућујући га најпречим путем до устаника, достављали оно што су видели и чули. Додуше, та обавештења нису увек била прецизна – што је у ратним приликама најбитније – писана су, најчешће на хартији у коју се завија дуван, датуми су ретко стављани, место готово никад. Та обавештења су доставља-

ли и самоуки људи, па отуда није било оних прецизних података о томе колики је број непријатељских војника, куда су прошли, шта су тражили по селима, али је увек навођено да ли су имали топове и колико је било митраљеза.

У сваком случају, ова обавештења, која су се збирала на једно место, била су веома корисна за одређивање праваца кретања устаника.

Четири дивизије

Не могавши да окупацијским снагама угуше устанак, непријатељске команде брзо повлаче са Солунског, Румунског и Италијанског фронта три дивизије са задатком да брзо ликвидирају устаничке чете и запоседну територију коју су они ослободили. Тако су се на релативно малом простору нашле две бугарске и по једна аустроугарска и немачка дивизија, наоружане знатним бројем топова и митраљеза.

Пре него што су ове дивизије стигле, бугарска команда у окупираном делу Србије шаље готово све своје расположиве снаге на устанике. Командант Моравске области у Нишу, пуковник Протогеров, обавестио је, у почетку устанка, штаб оперативне армије о кретању устаника и њихову ликвидацију:

„Према досад добијеним извештајима на целом рејону западно од линије Ђунис – Прћиловица – Грејач – Александровац – река Морава – Власотинце – Бојник – Големо Село, све до наше нове границе са Аустријом и старе српско-турске границе, крећу се у разним правцима мале, а на неким местима и доста велике групе устаника. Главнина је у планини Јастребац око Прокупља, Житног потока, Лебана и јужно од Куршумлије. Досад се тачно не зна ни њихов број ни где се групишу. Претпоставља се да их има пет до шест хиљада наоружаних људи...“

Пуковник Протогеров потом наводи какву је убојну силу, из којих праваца и са колико топова и митраљеза послао на устанике.

– наставиће се –

Оправљена и реорганизована Српска војска нашла се на Солунском фронту у лето 1916. године. Претрпевши прва искушења по изласку на положаје, након победоносне Горничевске битке, њена Трећа армија стигла је пред планину Нице. Један од њених врхова – Кајмакчалан који су Бугари утврдили и сматрали неосвојивим давши му симболично име „Борисов град“ се испречио пред настојањем Српске војске да продре у окупирану отаџбину. О тим тешким данима сведочио је у књизи *Шта сам видео и проживео у великим данима* посматрач догађаја Арчибалд Рајс: „То је планина (Нице) налик на магарећа леђа покривена кратком и љутом травом која је сада пожутела од летњег сунца и од јесењих киша. Снег је већ пао, али се није свуда задржао, и ту трава и блато праве велике мрље. На северозападној страни планине диже се, до висине од 2525 метара, један оголели и кршевит врхунац, шибан од ветра који ту тера, урлајући, велике облаке пуне воде. С времена на време, кад се разведри, изиђе пред очи сјајна панорама целе Македоније од Скопља до Солуна. То је Кајмакчалан, крадљивац кајмака, кључ српске Македоније. Ту су се Бугари били утврдили. Ископали су ровове и саградили редуте од огромног камења које им је планина великодушно дала. Они и њихови аустро-немачки савезници држали су да је овај положај неосвојив, јер доминира целом околином од Острва до Битоља, па чак и даље. Битка је трајала дуге дане. За време тих дугих дана Кајмакчалан је буквално покривен кишом ватре и челика и, сваки дан ровови војника Краља Петра приближавали су се мало више рововима трупа Фердинанда Кривоклетника. Најзад, једног дана српски пешаци освојили су дивним јуришом врх ове планине на коју су толико рачунале централне силе и њихови вазали. Бугари који нису изгинули или били заробљени, бежали су безобзирце низ косе према долини Црне. То је била величанствена, готово невероватна победа.“

Трупе Дринске дивизије ојачане већим делом Дунавске дивизије и

Велики рат – Битка на Кајмакчалану –

Мојим див-јунацима

Ништа не може одговарајуће припремити данашњег посетиоца за ову нестварну лепоту, мир и тишину, за разлику од неиздрживе битке која се овде одиграла пре 100 година.

другим мањим јединицама успеле су да заузму Кајмакчалан и уђу на територију Краљевине Србије. Осим стратешког, Кајмакчалан је имао посебан значај за српску војску и због тога што се преко његове највише коте протезала државна граница Краљевине Србије. Војници су били посебно мотивисани да учине оно што је непријатељ сматрао немогућим и називали Кајмакчалан „Враг-тима Србије“ или „Капијом слободе“. Увече 3. октобра 1916, 250 квадратних километара српске земље са 7 села и 25 километара границе ослобођено је. „Нога српског војника ступила је поново на земљиште његове отаџбине“, описао је Арчибалд Рајс значај тешке, за Србију победоносне битке. Била је то најсуровија офанзива читавог солунског војног похода и завршена је српском победом, али са превисоком ценом – преко 5.000 погинулих и рањених војника. Након пробијања „Капије слободе“, српски војници су кренули пут повратка у домовину... У извештају француске команде са ратишта пише како су изгледали, до недавно готово мртви, српски борци: „Морално стање српске војске

Меморијални маратон

У недељу, 11. септембра 2016, стартовао је меморијални маратон „Част отаџбине“, који је организовао Атлетски клуб „Племенито срце“ из Београда, обележавајући тако 100. годишњицу од „отварања Капије слободе“. Учесници маратона (до Кајмакчалана је трчало 10 маратонаца, међу којима и три девојке, а свако од њих је дневно прешао по 100 километара), су 16. септембра стигли на врх Кајмакчалана где су упалили свеће за све наше хероје који су дали живот за слободу, саопштио је Одбор Владе Србије за неговање традиција ослободилачких ратова Србије.

Од камења са Кајмакчалана направљен је један од најнеобичнијих споменика – осматрачница који се налази у Пионирском парку у Београду. На овом, данас споменику, се налазе имена свих кључних генерала српске војске, који су командовали у Првом светском рату.

је врло добро, старешински кадар пробран и обучен, а српска војска убојита. Ако правац дејства буде према Србији, српска армија ће ићи ватрено у сваки обрачун“.

На врху Кајмакчалана и данас постоји мала црква посвећена Светом Илији, данас запуштена, која је подигнута након Првог светског рата. На њој је стајао натпис, посвета, Краља Александра Карађорђевића: „Мојим див-јунацима неустрашивим и верним, који грудима својим отворише врата слободи и осташе овде као вечни стражари

на прагу отаџбине. „Осигурана је жицом, саграђена од остатака граната и оружја, као и костурница српских војника који су изгинули у бици на Кајмакчалану, која чува спомен на њихов вечни мир. У цркви је и урна са срцем др Арчибалда Рајса, швајцарско-немачког научника и оца форензике, који је био толико привржен српској страни да се борио заједно са Србима, живео у Београду до краја живота и својим тестаментом завештао своје срце Кајмакчалану.

З. Нешић

Шести Међународни сабор духовне поезије

Центар за културу и образовање и Књижевно друштво Раковица; уредник: Никола Рајаковић, 2016, 264 стр.

По благослову Његове Светости Патријарха српског Иринеја, Центар за културу Раковица и Књижевно друштво Раковица организују Шести Међународни сабор духовне поезије, и тим поводом објавили су вредно литерарно сочињеније у којем песници света и Србије хвале Господа.

„Десио нам се прасак ватромета духовности у порти манастира Раковице... Бљеском ума у духовној поезији покушавамо осветлити путању Светога Саве. Шести међународни сабор духовне поезије истрајава у настојању да кроз поезију наговести духовност нашег бића...” – казује нам Никола Рајаковић, главни и одговорни уредник пред нама указаног књижевног сочињенија.

У уводном слову књиге, које потписује г. Радомир Андрић, председник Удружења књижевника Србије, читамо о историјату самог Сабора духовне поезије и његовим учесницима.

Пет лета Господњих Сабор духовне поезије се одржавао у манастирској порти захваљујући добротољбљу високопреподобне игуманије мати Евгенији и сестринству, у манастиру Раковици посвећеном благовеститељима Архангелима Михаилу и Гаврилу.

Као и у претходних пет изузетно богатих зборника, и у овогодишњем, шестом по реду зборнику, налазимо лирска остварења првог реда која настављају стваралачку нит српске поезије у чијој је основи духовна снага и обједињење импулса обожености.

Међу 237 песама много је песама написаних у форми молитве, са описом неке од наших светиња, о подвижницима и светитељима, што јесте била намера песника, али и путоказ за њихово будуће корачање на боготражитељском путу, на путу спасења и испуњавања једне од мисије човека: словом и речју, стихом и песмом славити Творца неба о земље и свега видивог и невидивог. Гости Шестог међународног сабора, оновремени писци стиховима публикованим у овогодишњем Зборнику изражавају благодарност Сведрижтељу: Гагик Давтјан (Јерменија); Вјачеслав Купријанов (Русија); Клеопатра Лимпери (Грчка); Христо Петрески (Македонија); Ранко Радовић (Црна Гора); Рада Јањушић (Добој, Република Српска); Перо Зубац из Новог Сада и Раде Ђокановић из Београда.

У другом делу књиге означеним насловом *Да се човек поими са небом*, након изложеног образложење жирија у саставу протојереј-ставрофор проф. др Димитрије Калезић, Душко М. Петровић и Петар Жебељан (председник) читамо награђене и похвалне песме.

Распеваном лирском песмом из које извиру молитвене поруке песник Ђоко Стојчић је првонаграђени

стваралац на овогодишњем Међународном сабору духовне поезије. „Ластавичије гнездо на фресци Хиландара“ носи поруку песника и његовог доживљаја малог ластавичјег гнезда на фресци српске Лавре манастира Хиландара. Друга награда припала је Хелени Калинче из Смедерева за песму „Једног дана“, о којем снивамо ... „Све ће да се промени / Кад срца не буду каменоломи јалови...” Трећа награда припала је Милосаву Б. Влајићу за песму „Јелена у Хиландару“. Ова песма милозвучног одјека има четири терцине, а сваки тристих има посебну риму.

Следећи песнички венац исплетен је од песама које су добиле Похвале: Светајна, Милице Бијелић; *Quid est veritas*, Верославе Милешевић; Оцу Јустину Поповићу, Стевана Милошевића; Свемилостиви, Петре Мраков и Храм песника Слободана Б. Ђуровића.

Венцем изабраних ђесама окитили су нас благодарни песници из Сремске Митровице, Раче Крагујевачке, Новог Сада, Сремчице, Ђуприје, Ниша, Рашке, Београда, Вршца, Сјенице, Белог Потока, Бегалице, Пријепоља, Ужица, Чачка, Крагујевца, Ковачице, Зрењанина, Зајечара, Косовске Митровице, Кикинде, Лесковца, Јагодине, Скорице код Ражња, Нове Црвенке, Трстеника, Трешњевице, Темерина, Аранђеловца.

Песнички венац изабраних стихова ките песници из градова: Беране, Цетиње, Подгорица, у Црној Гори; Задар у Хрватској; Добој, Вишеград и Бања Лука у Републици Српској; Франкфурт у Немачкој. Зашто наводимо градове из којих су аутори изабраних песама у овом зборнику: да покажемо присуство овог Сабора и потврду рада и делања свих учесника у организацији јединствене духовне свечаности и даљем ширењу духовности, просветљењу и просвећењу нашег рода.

У завршници књиге дат је преглед темата са Округлог стола: О песничкој слици и метафори читамо у излагањима Милосава Шутића, Драгана Лакићевића, Миодрага Д. Игњатовића, Мирјане Совиљ, Мирјане Матарих и Божидара Зечевића.

Албум фотографија Николе Недељковића, Живорада Костића Колета и Филипа Недељковића употпуњује наша сазнања о јединственом културном и духовном догађају који из манастира у Раковици смотри на читав свет. И читајући зборник *Шести међународни сабор духовне поезије*, мислимо и живимо као и да смо били на јединственом сабору што песмом, сликом, гласом, игром, иконом, фотографијом слави име Господње и сведочи да граница нема, јер Духом Светим свака се овоземна шара пређе са лакоћом.

Вредно је пажње поменути организаторе Сабора духовне поезије у Раковици: Књижевно друштво Раковица, Градска општина Раковица, Центар за културу и образовање Раковица и манастир Раковица.

На уређењу књиге благодарни смо веома приређивачу и главном и одговорном уреднику проф. Николи Рајаковићу и уредницима Владанки Цветковић и Милану Недељковићу, а за врхунску штампу Штампарији Српске Православне Цркве – управитељу г. Градимиру Станићу са сарадницима. 3. 3. ■■

Нови број Теолошких погледа XLIX/2 (2016)

Број 2 за 2016. годину, Београд 2016
222 стране (стр. 201–422); 21 cm

ISSN 0497–2597

У другој половини септембра 2016. године из штампе су изашли нови *Теолошки погледи* (XLIX година излагања, друга свеска за 2016. годину) – на укупно 222 стране.

Нови *Теолошки погледи* читаоцима најпре доносе превод патристичких текстова – превод списка рано-хришћанског аутора Афраата, персијског мудраца, под насловом *Приказ 6 : Приказ о синовима заветџа* (стр. 203–238) (овај текст са сиријског језика превео је ђакон др Н. Тумара), те *Тумачење Књиге о Руши* из пера Блаженог Теодорита, епископа кирског из 5. века (стр. 239–246) у преводу Лазара Нешића, а затим следе радови домаћих аутора и преводи – укупно 8 чланака, за којима следе кратки осврти и прикази нових издања. У новој свесци версконаучног часописа *Теолошки погледи* објављени су следећи научни радови:

Епископ Јован Пурић, „Символика у Светој Тајни Крштења“ (стр. 247–270);

Иван Малетић, „Допринос Св. цара Константина Великог победи хришћанства и његов однос према Цркви после Првог Васељенског Сабора (стр. 271–290);

Мирослав М. Поповић, „Свети Бруно из Келна и картузијански ред“ (стр. 291–300);

Јован Тимотијевић, „Српске привилегије и њихов утицај на уређење и реформу црквено-народног живота у Аустроугарској монархији у периоду од Велике сеобе до краја владавине Јосифа II (1690–1790)“ (стр. 301–320);

Владица С. Тодоровић, „Проблематика захтева за аутокефалном црквом у Црној Гори“ (стр. 321–338);

Александра Малешевић, „Породичноправни и хришћански аспект материнства и очинства у поступку биомедицински потпомогнутог оплођења“ (стр. 339–362);

Себастијан П. Брок, „Раносиријски аскетизам“ (стр. 363–382);

Џон Данкан Мартин Дерет, „„Узми признаницу своју... и напиши педесет“ (Лк. 16, 6) : природа признанице“ (стр. 383–388).

За чланцима следе кратки осврти: Жан Данијелу, „Оригеново учење о Евхаристији“ (стр. 389–393), и текст поводом четири године од упокојења о. Радована Биговића – који је између осталог у свом хришћанском служењу уређивао *Теолошке погледе* од 1991. до 1998. године; овај текст су написали Миланка Тешовић и Зоран Матић, под насловом „У спомен на служитеља Господњег Радована“ (стр. 394–398).

На осврте се настављају прикази новијих издања које су написали Фива (Савковић), монахиња из мана-

стира Градац (Predrag Dragutinović, Karl-Wilhelm Niebuhr and James Buchanan Wallace (прир.), *The Holy Spirit and the Church according to the New Testament – Sixth International East-West Symposium of New Testament Scholars : Belgrade, August 25 to 31, 2013*, Mohr Siebeck, Tübingen 2016 – стр. 399–404), те приказ књиге Сергеја Н. Булгакова *Трнов венац Досифејевској* (Бернар, Стари Бановци – Београд, 2015 ; приредио Благоје Пантелић ; превод: Наташа Пољак и Нада Узелац) из пера В. Коларића (стр. 405–407); затим два приказа из пера проф. др Предрага Драгутиновића (Ulrich Luz, *Exegetische Aufsätze*, Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 357, стр. 408–410, и Ernst Dassmann, *Die eine Kirche in vielen Bildern. Zur Ekklesiologie der Kirchenväter*, Standorte in Antike und Christentum 1, Stuttgart: Anton Hiersemann, 2010, стр. 410–412), приказ сабраних дела Н. Д. Успенског који је написао Н. Ерцег (Н. Д. Успенский, *Собрание трудовъ I–III*, Москва 2004, 2006 и 2007, стр. 412–415), и два приказа из пера протођакона З. Андрића (Robert Darnton, *Die Zensoren. Wie staatliche Kontrolle die Literatur beeinflusst hat. Vom vorrevolutionären Frankreich bis zur DDR*, Siedler Verlag, 2016 – стр. 415–418, и Markus Vinzent, *Christ's Resurrection in Early Christianity and the Making of the New Testament*, Routledge, 2011 – стр. 418–419), те исправка погрешно нумерисаних година *Теолошких погледа* (стр. 420–421) и кратко упутство ауторима (стр. 422).

Часопис *Теолошки погледи* може се купити у књижа-рама Православног богословског факултета БУ, а о начину претплате можете се информисати преко адресе pretplata@spc.rs или на телефон (+381) 11 3025 113.

Срећко Пејровић

„Глава која свијетли“

– Зборник есеја о Светом Јовану Владимиру –

Зборник есеја о Светом Јовану Владимиру *Глава која свијетли* промовисан је пред бројном публиком у књижари Матице српске – Друштва чланова у Црној Гори у Подгорици. Приређивачи зборника су мр Слободан Чуровић Апис и Хаџи Радован Радовић.

Свети Јован Владимир – од кнежевског рода, из Захумља. Био је мудар, милостив, кротак и храбар владар, девственик. Усрдно се Богу молио и цркве зидао. Водио је унутрашњу борбу са јеретицима, а спољну са Бугарима и Византијцима. Бугарски цар Самуило на превару га је заробио и бацио у тамницу. Самуилова кћерка Косара умолила је оца да јој да сужња Владимира за мужа.

„Имаше овај Самуил кћер по имену Косара; она пак имаше велико милосрђе ка нишчим и сужним, и често обхођаше тамнице и блажаше сужне. Па видевши Владимира, расцвела младошћу, благообразна и благоразумна, заљуби га срцем. Он пак пребиваше у посту и молитви. Али једне ноћи јави се њему ангел Господњи, и предсказа му скоро ослобођење од сужанства а мало потом и мученичку смрт. У том Косара запроби оца свога, да би јој он дао овога роба за мужа. Не могаше отац отказати кћери својој; изведе дакле Владимира из тамнице, и даде му Косару за жену, и сву му државу поврати, и испрати га с чашћу и с многим даровима. И Владимир приспе дому своме, са супругом својом, и би дочекан од својих с радошћу. Па усаветова жену своју да држе девство, пошто су девственици, рече, слични ангелима. Она се повиновала, те живљаху у целомудрености и у свакој добродетели.“

Кад је умро Самуило, његовог сина Радомира убио је брат му од стрица Владислав, који је на превару, на крсту као залогу вере, 1015. године убио и зета Владимира.

Свети Мученик Јован Владимир, Краљ српски (празнује се 4. јуна/22. маја) небески је заштитник града Бара. Један је од првих светитеља канонизован у Српској Православној Цркви. Његов култ, географски гледано, један је од најраспрострањенијих и присутан је у неколико земаља, и то у Босни и Херцеговини (Херцеговина, земља порекла Светог Јована Владимира), Црној Гори (био је владар Дукље), Србији (Србин је), Албанији (Дукља се простира тада и територијом Албаније, а данас су тамо његове мошти), Македонији (била је Самуиловом царству, престоница Преспа, а ћерка Самуилова Косара била је удата за Светог Јована Владимира у Преспи), Бугарској (после женидбе са Косаром, Свети Јован Владимир постаје и бугарски принц). Три су основна знамења његовог хиљадугодишњег духовног присуства на овим просторима: остаци манастира Пречисте Богородице Крајинске код Остроса на Скадру, један од најстаријих споменика словенске културе на нашим просторима у којем су се мошти Светог Краља налазиле до 1215. године, кад су пренете у манастир Шин Ђон (Албанија) код Елбасана; Крст Светог Јована Владимира који вековима чува часна породица Андоровић из села Микулићи подно Румије и вековни обичај изношења Крста Светог Краља на врх планине Румије за Тројичиндан, а у чему због великог поштовања према Светом Краљу и овој знаменитој светињи

његовој учествују и мештани римокатоличке и мухамеданске вере. Да поменемо још и градић између Бара и Улциња који носи име Светог краља – Владимир, манастир Бешку, на Скадарском језеру, у коме се налазе мошти Владимирове жене Косаре, легенду о Владимиру и Косари...

Од пре неколико година установљена је и Свечана литија улицама града Бара на празник Светог Краља, а од 2005. године организује се и читав низ духовних и културних свечаности под називом „Дани Светог Јована Владимира“.

Крст Св. Јована Владимира

О чувеном Крсту Светог Јована Владимира, сведочи још у другој половини деветнаестог века, руски конзул у Скадру, Иван С. Јастребов:

„Знаменити крст, који Мркојевићи носе на гору Румију, где је Црква Свете Тројице, дарован је био краљу Владимиру од краља бугарског Владислава, његовог шурака, на коме се овај заклео, да му не ће бити никаквог зла од њега. Пошто су се Крајињани потурчили, Мркојевићи су отели овај крст, што је озлоједило Крајињане. Због тога дуго су они радили да одузму од Мркојевића крст кад су и ови ишли на Румију, и за то су свагда били наоружани, али им то није испало за руком, и престали су са свим ићи на ту светковину. А Мркојевићи су дуго одлазили на Румију са овим крстом, премда су се и они потурчили. Сад пак слабо учествују с хришћанима на овој светковини. Како му драго, прастари крст је сачуван, и наводи се код Ђуре Илића Андоровића у селу Микулићима. Колико сештује овај крст, може се судити по овоме. Турци, кад га дижу, зборе овако: „Крст се диже, Бог се моли, Господи помилуј!“

Народна казивања о Краљу Владимиру

Колико је раширен култ Светог Краља српског говоре и бројна

народна предања – преточена у веровања, која се преносе са колена на колена и дубоко поштују и данас.

Више станице Ботун, на прузи Охрид Кичево, налази се село Песочани, а повише Песочана рушевине једне цркве, за коју народ вели да је задужбина краља Владимира. Црква је посвећена Светом Атанасију. Сваке године уочи дана Светог краља (3. јуна/21. Маја) сабира се народ из околине код те порушене цркве, пали свеће по зидинама цркве и моли се светоме краљу. У близини те светиње тече једна речица. Кажу људи, да та речица увек те ноћи надође и напуни се рибом. После молитве поклоници иду на ту воду и лове рибу. Недалеко од Песочана налази се место звано Владимирово, или – како народ то произноси – Владимиро. Опет се верује да је ту рођен краљ Владимир, и да му је ту био двор.

На садашњој западној граници између Србије и Албаније, на путу Струга Елбасан (*via Ignatia*) налази се брдо звано Ђафа Сан. На томе брду, крај друма, налази се једна стара полупорушена црква. Народ у Албанији верује да је на том брду и у тој цркви посечен краљ Владимир. У тој цркви се више не служи; но ко год сврати цркви да запали свећу, тај је пали Светоме краљу. И саме албанске речи *Ђафа Сан* значе Света Глава (или, по реду речи – Глава Света. То је по народном изговору. У чистијем албанском језику пак *Ђафа Шејши* – Свечева Глава). Вели се, да пошто је Владимир ту био посечен, тело му је одмах било пренето друмом за Елбасан у манастир Свете Богородице, у коме и данас лежи. Према најстаријем писаном документу пак Владимир је посечен у једној цркви у Преспи.

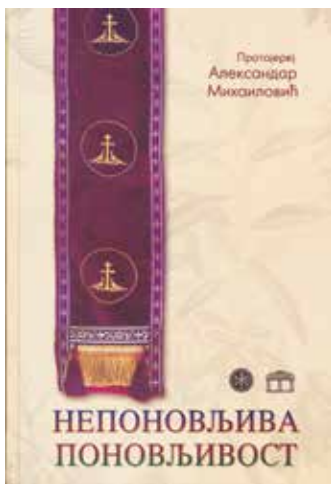
У историји српског народа два човека сликају се као Свети Јован Крститељ, са две главе: са једном на рамену и другом у руци. То су два света владара мученика: краљ Владимир и кнез Лазар.

Никола Нешић

Протојереј Александар Михаиловић

Непоновљива поновљивост

Београд : Партенон :
Хришћански културни центар
Др Радован Биговић, 2016
220 стр. ; 21 cm
ISBN: 978-86-7157-741-0

Из штампе је изашла нова књига пожаревачког протојереја Александар Михаиловића под насловом *Непоновљива поновљивост*, у којој је сабрано тринаест огледа – богословских расуђивања посвећених духовности, црквеним и другим темама.

Прота Александар је рођен 1968. г. у Приштини; завршио је гимназију у Пожаревцу, студирао физику на ПМФ и философију на Философском факултету Универзитета у Београду. Дипломирао је на Православном богословском факултету у Београду, на ком тренутно завршава докторске студије.

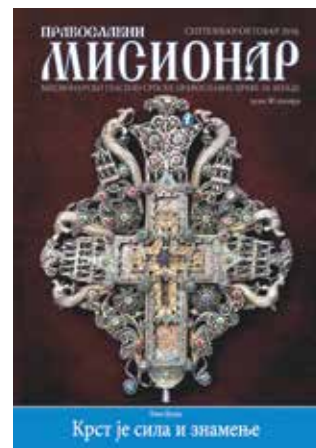
Био је свештеник у Цркви Св. Максима Исповедника у Костолцу коју је подигао из темеља, а данас служи као презвитер Цркве Св. Николе у Пожаревцу.

Издавачи његове нове књиге су Хришћански културни центар др Радован Биговић и Партенон. Рецензенти ове публикације су Преосвећени Епископ крушевачки Давид и академик Владета Јеротић.

На 220 страна овог издања читаоцима су понуђена созерцања из пера овог свештенослужитеља на различите теме: о љубави, идентитету, етици, познању Бога, времену, простору, Литургији, болести, старењу, смрти, подвижништву, уметности, науци, индијској философији, Лао Цеу, исламу, математици...

Ово дело о. Александар посветио је својој недавно у наручје Христово пресељеној мајци Верици, која је уснула у Господу у фебруару ове године. Књига је штампана са благословом Преосвећеног Епископа пожаревачко-браничевског Игнатија. Предговор књизи написао је књижевник Радомир Андрић.

С. Пејровић

Нови број часописа Православни

мисионар (септембар-октобар 2016. г., бр. 351)
Тема броја: **Крст је сила и знамење**

ISSN 0555-0122
64 стр. ; 23 cm

Крајем септембра 2016. године из штампе је изашао нови број часописа *Православни мисионар* (свеска 5 за 2016. г., бр. 352), са темом броја „Крст је сила и знамење“.

Часопис се може купити у храмовима Српске Православне Цркве, а о начину претплате можете се информисати преко адресе pretplata@spc.rs или на телефон +381 (0)11 3025 113.

М. Пејровић

Презвитер др Оливер Суботић Храм Вазнесења Господњег у Жаркову

[Поводом 80 година од освећења темеља Храма Вазнесења Господњег и 30 година од упокојења протојереја-ставрофора Милорада Павловића, првог пароха жарковачког]

Београд : Црквена Општина Жарково, 2016
142 стр. : илустр. ; 24 см
ISBN: 978-86-920121-0-5

У септембру месецу 2016. године објављена је монографија о Храму Вазнесења Господњег у Жаркову. Аутор књиге је презвитер Оливер Суботић, који у свом плодотворном раду има више издатих књига. Издавач је Црквена општина Жарково.

За добра дела, која служе за узор поколењима, не треба тражити посебан повод, али одређени јубилеји сами по себи побуђују на труд и за резултат имају очување сећања. Ова година је јубиларна за жарковачку цркву из два разлога. Један је 80 година од почетка изградње храма, а други 30 година од упокојења првог пароха жарковачке цркве – проте Милорада Павловића.

Пратећи период који је претходио изградњи храма, саму изградњу и живот у храму, монографија пружа потпуну слику о Цркви Вазнесења Господњег у Жаркову. Народ сабран око Христа и пре изградње храма је чинио Цркву Вазнесења Господњег. Многи су удови који чине Тело Христово, учествују у изградњи храмова, и положајима и професијама на које су призвани као сасуди Божији учествују у изградњи не само грађевина, него и саме Цркве. Личности које су допринеле парохијској заједници (иако сигурно има и оних који то јесу, а за које не постоје забележени подаци) су из етичких и мотивационих разлога за будуће генерације посебно поменути, како би сећање на њих као инспирација побуђивало садашње и нове чланове Цркве да себе и живот свој непрестано Христу предају.

Основни извор монографије, поред бројне литературе, био је Летопис Цркве и то, пре свега, део који је сачинио први парох жарковачке цркве који је и носио највећу улогу у изградњи храма – протојереј Милорад Павловић. Књига обилује историјским подацима који ће заинтересовати бројне читаоце, како оне који су у Телу Цркве, тако и оне који су на путу да то постану. Мало је, само уском кругу људи, позната чињеница да је на освећењу Храма Вазнесења Господњег у Жаркову, поред Патријарха Гаврила Дожича и уважених гостију из реда клира и лаика, био

присутан и пуковник Тадија Сондермајер, родоначелник српског ваздухопловства. Његово присуство на специфичан начин симболизује узношење живеће Цркве са земље ка небу, као и тежњу и назначење ка савладавању подела и раздвојености која је дата ограниченошћу творевине, а могућа уз присуство живог, Вазнесеног и Васкрслог Христа.

Садржај књиге обухвата следећа поглавља: Жарково некад и сада; Историјат градње храма; Жарковачка парохија у ратном и послератном периоду; Црквени живот у Жаркову седамдесетих и осамдесетих година; Развој богослужбеног живота у новијем периоду: Нови фрескопис; Мисионарске активности: верска настава, духовне трибине, културне манифестације, милосрдни рад; Свештеници и народ Божији; Индекс имена и списак коришћене литературе.

Монографија има специфичан формат, који је омогућио изузетан приказ великог броја фотографија на висококвалитетном папиру. Посебно треба истаћи пажњу која је посвећена фотографијама новог фрескописа храма, са приказима композиција и фресака које су јединствене. Читаоци могу видети фотографије новоосликаних фресака српских новомученика који су први пут представљени у српском фрескопису. Уз фотографије фресака појединих светитеља, забележене су надахњујуће истините приче које сведоче о томе да нема случајности, већ се све дешава по Божијем промислу. Темеље жарковачке цркве осветио је викарни Епископ сремски, а потоњи Епископ горњокарловачки Сава Трлајић, свети новомученик српски. На новом фрескопису светли лик Светог Саве Трлајића сведочећи о његовом вечном присуству у жарковачкој цркви од темеља до вечности.

Може се рећи да ова монографија, имајући у виду садржај, историјске чињенице, изузетан избор и квалитет фотографија, представља пример приказа Цркве као живог организма који своју пуноћу може остварити у парохијској заједници.

Ташијана Грујић

Ниш више не сме да буде заостала „јужна пруга“

Отворен Огранак САНУ у Нишу

Из Друштва српске словесности и Српског ученог друштва, 1. новембра 1886. основана је Српска краљевска академија. После 60 година, 30. јуна 1947, услед промене државног уређења академија је преименована у Српску академију наука. Тада је имала 6 одељења: природно-математичке науке, техничке науке, медицинске науке, литературу и језике (доцније језика и књижевности), друштвене науке и ликовне и музичке уметности.

Од 1998. САНУ има 8 одељења.

Северна српска покрајина већ више деценија има огранак САНУ у Новом Саду. Војвођанска академија наука и уметности основана је 1979, а 1992. је ушла у састав САНУ.

Ових дана је, након 25 година, од научне јавности југоисточне области Србије дошао дуго очекивани тренутак. Након једногодишњег рада Комисије 16. септембра 2016, ранији Центар за научно-истраживачки рад Универзитета у Нишу прерастао је у Огранак САНУ.

Идеја о овоме зачета је 1990, када је у оквиру Универзитета у Нишу основан наведени Центар, са планом да једнога дана прерасте у нешто веће. Било је, међутим, потребно да из овог града буде пет академика, као услов да се оснује Огранак. Како је у претходном периоду у САНУ промењен Статут, створена је могућност да и Ниш добије свој центар.

Свечаности отварања у Нишу присуствовало је 14 академика, највиши представници власти, друштвених и културних институција из Ниша и југоисточне Србије, као и администратор Епархије нишке, Владика Теодосије.

Председник САНУ, Владимир Костић на отварању Огранка утврдио је да је „Ниш већ одавно за-

служио да добије огранак највише научне, уметничке и просветне установе у Србији – те да САНУ не може да буде само у Београду и да остане затворена у једној згради у центру“. Додао је да „Ниш не треба да буде лука у којој ћемо карго искрцавати научна достигнућа, него мора да постане лука у којој ћемо укрцавати научна истраживања... Ниш више не сме да буде заостала ‘јужна пруга‘, поручио је са говорнице академик Костић.

Потом је Драган Антић, ректор Универзитета у Нишу подвукао да ће „Ниш и југоисточна Србија имати веће шансе за друштвени, економски и културни развој“, те да ће „САНУ имати поузданог партнера у Нишком универзитету“. Завршио је са тим да је Огранак гарант да ће сада у Нишу бити широко подручје за научна истраживања.

„Обећавам САНУ да ће Ниш имати домаћинског разумевања за рад“, почео је речима градоначелник Ниша, Дарко Булатовић, и напоменуо да му је велика част што стоји челу града у коме је САНУ отворила свој огранак.

Академик Градимир Миловановић, који је на челу Центра за научно-истраживачки рад, оценио је да задатак Огранка мора да – заустави пропадање и поспешује развој овог дела Србије.

Огранак у Нишу сада чини пет академика, од тога редовни чланови САНУ Градимир Миловановић, Нинслав Стојадиновић и Јован Хаџи-Ђокић, и дописни Милорад Матковић и Владимир Ракочевић. Почасни чланови су председник САНУ, Владимир Костић и бивши председник САНУ Никола Хајдин.

На многаја лета!

Приредила мр Биљана Цинцар Костић

НАЈАВАТРИБИНЕ Еванђеље и политика

Четвртак, 6. октобар 2016. г. у 19:00

ДОБ//Клуб

Циклус предавања: Библија и култура

Предавач: проф. др

Предраг Драгутиновић

Модератор: Ведран Грмуша

У оквиру циклуса предавања „Библија и култура“, Дом омладине Београда и Библијски институт ПБФ организују трећу по реду трибину с темом „Еванђеље и политика“. Човек је одувек живео у некој врсти заједништва које је стварало сопствено уређење а које ће са појавом градова добити своје пуно одређење као политика.

Живот града и друштва јесте живот једне заједнице и односа који владају у њој. На који начин је Еванђеље изменило себе и заједнице с којима се сусрело, јесу питања историје учинка идеје која је у њему прокламована.

Сусрет Еванђеља са политиком једног друштва је изазов, како за политички систем доба тако и за само Еванђеље. Као вест о догађају Христа оно изнова тражи промишљање како појединац треба да се постави у односу на тренутну политичку и самим тим друштвену ситуацију. Да ли Еванђеље доноси мир или раздор у друштво јесте тема која је изазовна. Деловање појединца, као следбеника Еванђеља, унутар једног политичког система и друштва уопште, је оно што указује да он треба једно дру-

Јединство у саборности: документи са Православног Сабора одржаног на Криту 18-26. јуна 2016. г.

Hallensleben, Barbara (Hg.), *Einheit in Synodalität : Die offiziellen Dokumente der Orthodoxen Synode auf Kreta 18. bis 26. Juni 2016 ;* Universität Freiburg Schweiz Aschaffenburg Verlag

Велики Свети Православни Сабор (одржан на Криту од 18. до 26. јуна 2016. г.) на коме је узело учешће и рад десет од четрнаест аутокефалних Православних Цркава формулисао је шест тематских докумената који су објављени на званичним језицима Сабора –јелинском, руском, енглеском и француском.

Сада овај конволут званичних текстова Сабора стоји и заинтересованој публици на немачком језичком подручју на располагању.

Професор др Барбара Халенслебен са Института за екуменске студије на Универзитету у Фрибургу у Швајцарској приредила је и издала ове кључне документе Сабора и предала их православној и панхришћанској јавности да слушају „што Дух говори Црквама“ (Откр. 2,7). *Прошођакон Зоран Андрић*

штво да усавршава пазећи на другост и другачијост, увек на уму имајући закон љубави.

Еванђеље као радосна вест некада бива и политички програм појединца или групе. Управо у односу на то какво је разумевање догађаја Христа унутар једног друштва, јединство у различитости биће право богатство истог.

Извор: <http://www.domomladine.org>

НА САЈТУ „ПРАВОСЛАВНИ НАСТАВНИК“ (www.pravoslavninastavnik.rs)

Наука и религија

„Нама познати свет се распада и престаје његово постојање на промени 30. децимале у рачунским операцијама које дефинишу физичка и биолошка дешавања! Александар Зечевић и Владета Јеротић у дискусији дају неке одговоре на питања где престаје наука и почиње религија или је то стални и нераздвајни међусобни однос. Однос између науке и религије не може се свести на просто избегавање контрадикција.“

Октобар је месец намењен теми „Наука и религија“. Тему је припремио вероучитељ Марко Радаковић, а обухватиће односе ова два горостаса. Иако као верујући људи можемо претпоставити у ком су смеру донети закључци, имамо и велики број дилема и питања на које током октобра на сајту Православног удружења просветних радника „Гаврил Стефановић Венцловић“ на адреси pravoslavninastavnik.rs можемо потражити одговоре.

Основни циљеви Православног удружења просветних радника „Гаврил Стефановић Венцловић“ јесу духовна изградња чланова, подстицање просветних радника да активно учествују у унапређењу школства, промовисање хришћанских вредности православног црквеног етоса, хришћанске антропологије, социологије и естетике. Чланови удружења залажу се и за афирмацију општељудских вредности, за већу и одговорнију бригу о деци и младима, едукацију просветних радника и њихово упознавање са православним Предањем, за унапређење укупног друштвеног живота и социјалне правде, као и за повезивање са просветним радницима из других сличних удружења.

Извор: pravoslavninastavnik.rs

БЕОГРАД

Евхаристија и апокалипса

Предавање на тему „Евхаристија и апокалипса“, на коју је говорио доцент ПБФ отац Александар Ђаковац, одржано је у сали парохијског дома храма Св. Саве на Врачару. Том приликом отац Александар је изложио шта је апокалипса у хришћанству и на који начин се на њу гледа, као и на који начин се апокалипса и Евхаристија повезују у Књизи Откривења. После свог излагања, о. Ђаковац је одговарао на питања присутних, а вече је забележила Ранка Мацаревић.

Извор: <http://www.slovoljubve.com>

26. СЕПТЕМБАР 2016. ГОДИНЕ У ПАТРИЈАРШИЈСКОЈ РЕЗИДЕНЦИЈИ У МОСКВИ:

Поздравна реч Патријарха Кирила учесницима руско-иранске комисије за дијалог „Православље - ислам“

Поштовани учесници заседања, срдечно поздрављам све окупљене у Москви ради учешћа у десетом заседању Заједничке комисије за дијалог између Руске Православне Цркве и Исламске заједнице Ирана. У протеклим годинама Комисија је разматрала тако важне теме као што су глобализација, међукултурна и међуверска сарадња, људска права, проблеми тероризма и екстремизма, духовно-морална криза у друштву, улога религије у укрепљењу породичних вредности и још много тога. Тако широк спектар питања за разматрање и њихова актуелност говори о високом нивоу међусобног разумевања и потребе за таквим дијалогом.

Тема садашњег сусрета, „Међурелигијски дијалог и сарадња као инструменти постизања трајног и праведног мира“, одсликава истински циљ ових разговора усмерених на развој добросуседских односа између људи различитих вероисповести. Следбеници како православне тако и исламске традиције убеђени су да су наши напори у правцу укрепљења мира, састрадања и милосрђа угодни Творцу, док је изазивање мржње и агресивности према ближњим најтежи грех.

Реалност многих данашњих крвавих сукоба, који су се појавили у значајној мери због ширења опасних идеја псеудоверског карактера, изискују од православних и муслимана заједничко сведочанство о одбацивању екстремизма и насиља. Желим учесницима заседања плодотворне дискусије и благословене успехе у предстојећим радовима.

Превео Ђакон др Александар Прашчевић

Извор: Информативна служба СПЦ | сцц.срб

ДОБРОЧИНСТВО
Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
info@dobrocinstvo.rs
www.dobrocinstvo.rs

Будимпешта - Сентандреја
12 - 15. октобар

Светиње Грчке
21 - 27. октобар

Митровдан у Светој Земљи
03 - 11. новембар

Трагом библије
Израел и Јордан
13 - 25. новембар

Острог
Сваког викенда

ма новом поступку проглашења светих, кад је у питању сведочење неких о свом исцељењу молитвама том новом светом, захтева се више стручне медицинске провере тог чудесног исцељења како би поступак проглашавања могао кренути даље. Сваки контакт медицинских стручњака с водитељима поступка у Цркви забрањен је. Уз то се јасније проверавају њихови налази о исцељењу.

Примећено је, наиме, да је претходних година одлука о проглашењу неког светог доношена сходно неком медицинском извештају. Не наводе се такви случајеви. До сада су важиле норме из 1976. г. са допунама из 1983. г.

Нове норме захтевају већи број стручних извештаја о наводном чудесном исцељењу, па се тај број са пет извештаја диже на седам. Да би се неко исцељење сматрало чудесним и медицински необјашњивим, неопходна су четири од шест, односно пет од седам стручних мишљења. Уколико један случај три пута не добије потврду и сагласност, више неће бити узиман у обзир.

Изразито се забрањује стручњацима медицинским радницима сваки контакт са подносиоцима молбе за канонизацију, као ни са њиховим постулатором (адвокатом). Па и подношење додатних докумената не може ићи директно него само преко подсекретара Конгрегације за проглашење светих, који ће имати улогу подносиоца реферата о томе да ли је било медицински необјашњивих излечења.

Извор: Инфо-служба СПЦ | сцц.срб

РУМУНИЈА

Православни вртић

Епархија у Ђурђиу отворила је православно вртић, известила је званична интернет страница ове румунске епархије.

Преосвећени Амвросије, Епископ Ђурђиуа, посетио је у четвртак 15. септембра 2016. г., заједно са архијерејским намесником, Архимандритом Теодором Сербаном, православно вртић „Мали анђели“ Епархије Ђурђиу.

Зграду у којој је смештен вртић „Мали анђели“ купио је Епархијски центар Ђурђиу и налази се у центру града.

Ова предшколска васпитна установа Епархије Ђурђиу почела је с радом 19. септембра 2016. године.

Извор: Румунска Патријаршија (Превод:

Информативна служба СПЦ)

КОПТСКИ ЕПИСКОП У ЕГИПТУ:

„Хришћани су првобитни становници ове земље“

Коптски хришћански Епископ Данило састао се са швајцарским министром спољних послова у Саборном храму Светог Марка у Каиру, седишту дохалкидонске Коптске Православне Цркве, током министрове недавне посете. Епископ је рекао да Црква ужива

добре односе са државом и универзитетом Ал-Азар, који представља ислам у Египту, али да у народу „и даље постоји потреба да друштво буде свесно права која пружа држављанство“ – без обзира на веру.

Он је такође истакао нешто чега многи, међу којима и важне личности за Западу, често нису свесни: „Хришћани су првобитни становници ове земље, а не увезени производ... Један од проблема Истока је што неки нису добри у дијалогу, него су пре склони угрожавању других различитих по вери, полу или нечем другом.“

Извор/слике: Orthodoxy С. Р.

(превод: Информативна служба СПЦ)

ВАТИКАН

Пооштрен поступак канонизације

Ватикан је прерадио чин канонизације и делимично га пооштрио. Пре-

У ШАЈКАШУ

Прослављен Патрон Епархије бачке

У шајкашком делу Бачке, на половини пута између Новог Сада и Титела, ове године је прослављен литургијски спомен Чуда које је Св. архистратиг Михаило учинио у граду Хони.

Храм Св. великомученика Димитрија у Шајкашу, 6/19. септембра 2016. године, је био место окупљања архијереја, монаштва, свештенства и благоверног народа Епархије бачке. Протеклих година је извршена велика обнова шајкашког храма. Трудом вредних парохијана и несебичним залагањем пароха, протонамесника Милорада Мировића, генерално је обновљен парохијски дом, изграђен нови Светосавски дом и уређена је црквена порта.

Благословом Владике бачког Иринеја, Св. Арх. Литургијом је начелствовао Епископ франкфуртски и све Немачке Сергије, уз саслужење свеголиког свештенства наше Епархије.

Владика Сергије је у својој беседи рекао да се данас сећамо догађаја који је јако битан за историју нашег спасења, наводећи да је Св. Архангел Михаило још у давна апостолска времена, у месту Хони, у Малој Азији, исцелио глувонему кћер неког непознатог паганина. Учинио је да та девојчица од тада па у векове векова, прославља својим устима и читавим својим бићем свога Бога, Оца, и Сина и Светог Духа, нагласио је Епископ франкфуртски.

По завршетку служења Св. Литургије, честитајући Патрона верном народу Бачке, Епископ Сергије је свима пренео благослов и поздраве домаћина, Епископа бачког Иринеја, који је као представник наше помесне Цркве морао ових дана да буде

У НОВОМ СЕНТИВАНУ Несвакидашње славље

Овогодишња храмовна слава Рођење Пресвете Богородице, у банатском селу Новом Сентивану у Мађарској, које има 53 српске душе, имала је сасвим посебан изглед од оног уобичајеног.

Тога дана после Свете Литургије, на резању колача, а у присуству свештенства из епархија будимске, банатске и темишварске и бројних верника, Епископ будимски Лукијан уручио је Орден Светог Саве протођакону Василију Марковљев из Деске.

На питање неких неупућених, зашто су Патријарх Српски и Свети Архијерејски Синод СПЦ оваквим високим одликовањем наградили протођакона Васу Марковљев, могли су чути одговор из образложења које је Епископ Лукијан дао уз предлог за Орден.

Отац Васа Марковљев, родом из благочестиве српске породице из банатског села Деска, у Мађарској, већ 80 година служи својој Светој Цркви, почевши као чтец од своје седме године а касније као ђакон и протођакон, па и у најтежа времена ратова и комунизма. Од младости је одан срцем и душом Богомољачком покрету Светог Владике Николаја Жичког, а у цркви својим појањем и служењем уноси благољепије.

За своје служење отац Васа никада није хтео прихватити никакав хонорар, нити какву другу сличну награду.

Уз то је благочестива породица оца Василија углед и понос Епархије будимске и целе наше Свете Цркве.

После примања Ордена орило се још много пута „на многаја лета“ од стране свих присутних. Има Епархија будимска, мада бројно најмања у СПЦ, са чиме да се дичи, док има оваквих посленика на Њиви Господњој.

Протонамесник Светомир Миличић, ђакон Деске и Новог Сентивана

у Италији, да присуствује, заједно са представницима осталих Православних Цркава, међуцрквеној и међународној конференцији.

На дан прославе Патрона Епархије бачке, госпођи Радмили Шамшал из Жабља је уручено високо одликовање – Орден Светог Саве другог степена, за делатну љубав према мајци Цркви, нарочито показану пружањем несебичне материјалне помоћи приликом обнове и унутрашњег уређења Храма Преноса моштију Св. оца Николаја у Жабљу. Ово одликовање је СА Синод СПЦ доделио госпођи Шамшал на предлог Епископа бачког Иринеја.

У ПРИШТИНИ

Подметнута ватра у Храму Христа Спаса

Епископ рашко-призренски Теодосије је, 9. септембра 2016. године,

најоштрије осудио овај инцидент указавши да је он последица одбијања косовских власти и полиције да поставе сталну заштиту пред храмом који је више пута до сада био изложен провалама и скрнављењу.

„Подметање ватре у објекту који припада Српској Православној Цркви у центру Приштине, нажалост, показује да наши црквени објекти нису адекватно заштићени на Косову и Метохији. Већ два пута смо постављали нова метална врата на

Прослава 50 година матуре

Једанаесто коло матураната Призренске богословије, генерација 1961–1966. године, прославила је у Призрену, 3. и 4. септембра ове године, 50 година од завршетка школовања – матуре у Богословији Св. Кирила и Методија.

Састанак је почео скупом у Лепосавићу на северу Косова, докле су сви учесници дошли својим колима, у суботу 3. септембра. У сали ЦО приређен је ручак за учеснике, одакле смо кренули организовано аутобусом за Призрен. Након три сата путовања кроз Косово и Метохију, стигли смо у Призрен око 16.30 часова. Дирљив је то био сусрет бивших ђака са обновљеном богословијом, јер доста њих није било овде од завршетка школовања. У дворишту школе дочекао нас је Епископ рашко – призренски Теодосије, са професорима богословије и ученицима, који су тога дана пристизали са летњег распуста. После кратког одмора и послужења, Владика Теодосије нам је показао целокупан обновљени богословски интернат. Уследила је вечера, а након вечере мала шетња по граду, затим конак у интернату.

Сутрадан у недељу 4. септембра, Св. Арх. Литургију у Саборном храму Св. Георгија у Призрену, служио је Владика Теодосије са учесницима прославе, месним свештенством и професорима богословије. У току Литургије, Владика се обратио присутнима пригодном беседом, честитајући јубилеј 50 година матуре. После Литургије у гостопримници богословије приређено је послужење за све учеснике на Светој Евхаристији, како свештенство тако и верни народ.

За време ручка Владика је опет поздравио присутне, честитајући слављеницима јубилеј, да би после тога сваки учесник прославе појединачно говорио о свом животном путовању, од свршетка богословије до данас. Када је обављен ручак, сви смо пошли на челу са Владиком Теодосијем до манастира Св. Архангела, у непосредној близини Призрена, где је одржан помен на гробу цара Душана, преминулим професорима и ученицима наше генерације који су се упокојили.

Даље нас је пут одвео до манастира Дечана и Пећке Патријаршије, где смо били свуда лепо примљени. Из Пећи смо кренули назад за Лепосавић, где нам је у сали ЦО приређена вечера.

Овом приликом желимо да се захвалимо проти Мићи Влашковићу, старешини Цркве Св. Василија Острошког у Лепосавићу и његовој братији свештеницима који су нам свесрдно помогли у овој организацији. Обезбеђено нам је било и преноћиште, а ујутро смо отишли до Сочанице у непосредној близини Лепосавића, до куће Вукмира Јевтића, ђака ове генерације, који је и организовао овај састанак. Велику захвалност дугујемо Епископу Теодосију на срдечној добродошлицы и времену које је провео са нама.

Учешће у овој прослави узели су са супругама протојереји–ставрофори: Славко Миловановић из Лесковца, Славко Максимовић из Брчког, Милан Вељковић из Крушевца, Перица Митић из Бујановца, Мирољуб Маринковић из Краљева, Лука Јовић из Доњег Милановца, Цветан Топличанин из Крушевца и Вукмир Јевтић из Сремских Карловаца.

Вукмир Јевтић, организатор скупља

Министар за повратак и заједнице Далибор Јевтић најоштрије је осудио скрнављење храма.

„Подметање пожара у светињи али и ломљење Спомен плоче у Старом Грацком, насилни протести у Муштутишту последице су све чешће појаве нетолеранције, национализма и радикализма у косовском друштву“, рекао је Јевтић.

Извор: РТС

У НОВОМ САДУ Изложба славним прецима у част

У склопу обележавања јубиларних година Првог светског рата, у препуној Галерији Архива Војводине 15. септембра 2016. године, а у организацији Савеза потомака ратника Србије од 1912. до 1920. Београд, отворена је изложба под називом „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“. Председник Покрајинске владе АП Војводине, Игор Мировић, надахнутим речима је подсетио посетиоце на догађаје из Првог светског рата и пробој Солунског фронта и отворио изложбу. Поред директора Архива Војводине, Бранимира Андрића, посетиоцима и гостима се обратио и аутор изложбе, Александар Василић.

Изложба приказује фотографије, ратне дневнике, војничка писма, дописне карте, споменице и осталу историографску грађу учесника Првог светског рата. То су јединствена сведочанства о ратним авантурама и страдањима српског војника у ратним годинама, потиснутог са страница светске историје, а који су поносни потомци – грађани Србије и Срби у региону и расејању послали у част својих предака и уврстили у електронски Албум сећања.

Пројекат „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“ по

недовршеном Храму Христа Спаса и оба пута имали смо провале, а овом приликом и подметање ватре. Два пута смо се до сада званично обраћали косовском министру за унутрашње послове како би се пред храмом поставио стални полицијски пункт и оба пута остали смо без

одговора“, навео је Владика Теодосије. Епископ је навео и да тај инцидент наноси штету свима на Косову и Метохији и да не доприноси изградњи поверења.

Епархија рашко-призренска саопштава да ће обавестити и међународне представнике на КиМ.

кренуо је 2014. године Савез потомака ратника Србије 1912–1920. Активности пројекта се одвијају са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја и у сарадњи са Управом за сарадњу с дијаспором и Србима у региону Министарства спољних послова. Изложба у Архиву Војводине за посетиоце ће бити отворена до 20. октобра 2016. године.

За више информација о активностима пројекта, можете посетити сајт славним-прецима.срб / slavnimprecima.rs.

У БИЈЕЉИНИ

Откривена Спомен-плоча

У бијељинској касарни „Војвода Степа Степановић“, откривена је Спомен-плоча на Цркви Бесмртних хероја. Спомен-храм Светог мученика кнеза Лазара и свих светих мученика српских, проглашен је историјским спомеником од изузетног значаја за Републику Српску.

Ово је први војни Спомен-храм у Српској и први православни војни храм саграђен након Другог светског рата на простору бивше Југославије. Осим бројних оригиналних уметничких дјела, овај храм чувар је и копије Законика цара Стефана Душана. Спомен плочу као сведочанство о историјском православном објекту од изузетног значаја за Републику Српску, открио је председник РС Милорад Додик, у присуству народних посланика РС, пријатеља из Русије и многобројних грађана.

Спомен-храм у Бијељини украшавају оригинална уметничка дела, која имају изузетну уметничку и естетску вредност. Одбор за неговање традиције ослободилачких ратова је на седници 20. септембра 2016. г. уврстио тај храм у Листу историјских споменика од изузетног значаја за Републику Српску.

Спомен-храм у Бијељини чува и успомену на Главни штаб Војске РС.

У ДРАГИНЦУ

Драгоцени поклон

Црква Св. Великомученика Георгија у Драгинцу, Архијерејског намесништва јадарског, Епархије шабач-

У МАНАСТИРУ ТУМАНЕ

Друга годишњица обретења моштију Св. Јакова Туманског

Манастир Тумане обавештава вернике да ће у суботу 22. октобра 2016. године бити прослављена друга годишњица обретења моштију Светог Јакова Туманског.

Света Литургија биће служена у 8:30 часова, а пре тога биће обављено свечано пресвлагање светих моштију.

Добродошли!

ке, на сам празник Рождества Пресвете Богородице - Малу Госпојину, 2016. године, доживела је двоструку радост. Прославила је литургијско рођење Најсветије Девојке у васиони, али и управо у току Св. Литургије добила је огроман дар – икону Св. Јована Кронштатског Чудотворца, освешћену над његовим светим моштима. Ову светињу је нашој цркви поклонио Јовановски манастир на Карповки, у Петрограду, у Русији, где се и налази гробница Светог Јована. Прослављајући Христа Господа, захвални смо Св. Јовану што је ову радост измолио од Јединог Бога у Тројци, као и игуманији Људмили и свим сестрама задужбине Кронштатског чудотворца.

Драган Радичевић, верујући ње

У МИЛАНУ

Захвалница за помоћ хуманитарцу

Међународна хуманитарна организација „28. јун“ на хуманитарној гала вечери, одржаној 21. септембра 2016. године, у Милану захвалила се најбољем тенисеру света Новаку Ђо-

ковићу на подршци у хуманитарном пројекту „Бој за Косово“ из 2011. године. Како се наводи у саопштењу, председник и оснивач „28. јун“ Филип Филипи Јанковић предао је Ђоковићу и његовој супрузи Јелени пригодну награду. Пројекат је био веома успешан јер је више од 1,5 милиона долара хуманитарне помоћи послато Србима на Косову и Метохији, лансирајући тако новонастали покрет на међународну хуманитарну сцену. Организација „28. јун“ овог октобра слави петогодишњицу постојања, а у протеклим годинама послала је више од 170 тона хуманитарне и медицинске помоћи за санацију катастрофа на западном Балкану, вредну 4,4 милиона долара. „Била је част бити позван на овакав догађај и прославити сарадњу са нашим колегама у борби за стварање боље Србије за будуће генерације“, изјавио је Јанковић, који живи у Канади.

У РУМИ

Црквено признање председнику Општине

Дана 22. септембра 2016. Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије посетио је Руму и том приликом уручио Архипастирску грамату председнику Општине Рума, Слађану Манчићу, за показану љубав и добротворство према својој Светој Цркви, нарочито приликом обнове Епархије будимљанско-никшићке. Том приликом је Епископ Јоаникије, уз срдачну благодарност, пожелео Слађану Манчићу свако истинско добро и напредак у животу и раду од Господа и Спаса нашега Исуса Христа и свих Светих из рода нашега.

У изјави за радио Српски Сион, Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије навео је овај догађај као светао пример братске љубави и нагласио да је у данашње време нарочито важно сачувати духовно, национално и културно јединство, јер је то оно што чини идентитет једног народа. Обраћајући се слушаоцима Радија, председник Општине Рума, Слађан Манчић, изразио је захвалност за уручену му Грамату и поручио да ће и у будућности наставити да несебично учествује у мисији Цркве, позивајући сваког на допринос, јер једино у заједници можемо да напредујемо, поштујући своју веру и свој народ.

Сећање

На прву генерацију изванредних богослова и свештеника из манастира Крка, генерација 1966. године. Од укупно двадесет и три свештеника споменућу тројицу преминулих:

Сима Љубоје, парох босанскопетровачки, Срета Медић, парох медачки и Илија Милинковић бивши игуман манастира Црна Река.

Господ их је препознао по делима њиховим и уселио их је у Царство Своје. Њиховим молитвама, Господе, помилуј нас!

*протојереј-ставрофор Драгиша Б. Алимџић
ученик I генерације манастира Крка*

Саопштење Епархије рашко-призренске

Поводом низа недавних протеста и бесомучне кампање против Српске Православне Цркве Христа Спаса у косовским медијима на албанском језику, Епархија рашко-призренска објављује следеће саопштење:

Данас је у току још један протест ултра-десничарске групе косовских Албанаца против Српске Православне Цркве Христа Спаса у центру Приштине. Демонстранти захтевају да ова црква буде уништена или претворена у албански музеј. Овај протест је само један у низу акција усмерених против Српске Православне Цркве и српског народа на Косову и Метохији који је већ 17 година изложен систематском етничком терору у коме је протерано преко 200.000 Срба, уништено преко 150 цркава и разорено стотине гробаља. Протест се одржава са циљем да се скрене пажња са рада међународног суда који управо ових месеци треба да суди припаднике ОВК, који су починили бројне злочине над Србима и осталим не-Албанцима за које нико до сада није одговарао.

За ултра-десничаре који протестују ова црква је симбол ратних страдања, иако ту нико није повређен и једино оружје које је икада коришћено на овом месту је експлозив који су у цркву подметнули управо албански екстремисти у лето 1999. како би цркву уништили. Али безуспешно, јер она још стоји и сведочи веру у Христа Спаситеља. За православне Србе ова црква је пре свега верски објекат у изградњи који нема никакве везе са било каквом политиком и који је грађен по свим процедурама и правилима по којима су грађени и остали објекти на Косову и Метохији у то време. Сам почетак изградње цркве одобрио је 1990. године председник извршног већа Скупштине општине Приштина, иначе косовски Албанац и професор међународног права. Зато је свесна манипулација информацијама које шире косовски ултра-националисти и поједини медији смишљена да се и овај једини преостали символ православног хришћанства у центру Приштине уништи, као што је уништено или протерано све што је српско у овом граду као и у многим другим градовима у Покрајини.

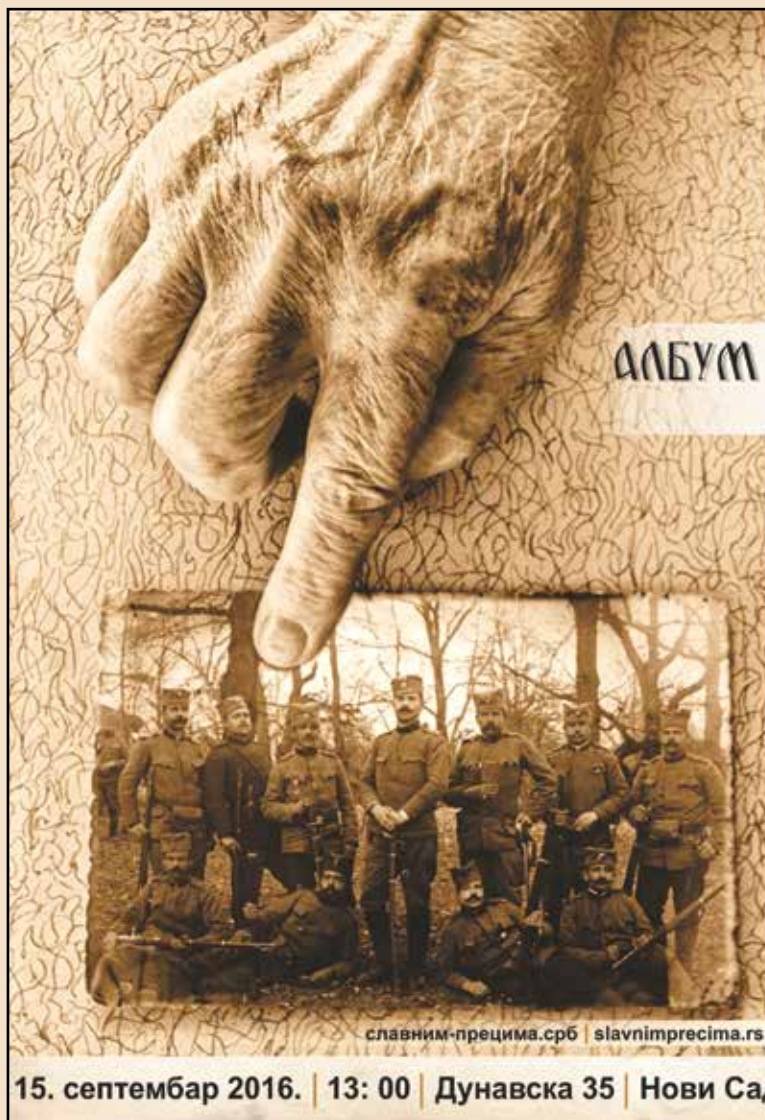
Данас је Приштина етнички очишћен град и срамота за оне који су то учинили и онима који су то допустили. Етничко чишћење је спровођено систематским терором од 1999. године и врхунац тог варварства треба да буде рушење Храма Христа Спаса, чији крст очигледно смета онима који Косово желе да претворе у својеврсно талибанско друштво мржње и нетрпељивости. Екстремисти који позивају на рушење овог храма или на његово одузимање од Цркве која га је градила, позивају на наставак етничког чишћења, на нова дела мржње и насиља против Срба и на негирање основних верских права српском народу.

Да ли ће рушењем или одузимањем овог храма косовско друштво наставити путем етничког насиља и скрнављења хришћанских симбола или ће показати коначно толеранцију и спремност на поштовање основних цивилизационих норми који постоје у културном свету? То зависи пре свега од косовских политичких лидера који су за сада остали глуви на апеле наше Цркве и који нису чак ни обезбедили заштиту овог храма. Ћутање када треба да се одговорно дигне глас знак је прећутне сагласности, што само охрабрује етнички и верски екстремизам.

Српска Православна Црква која је законски катастарски власник земље на којој је црква подигнута и самог храма засигурно се никада неће сагласити нити са његовим рушењем или мењањем намене. Ово може бити само православно хришћански храм, а они којима то смета треба да буду свесни да ће рушењем овог храма њихово вандалство остати упечатљива слика данашњег друштва на Косову. Зато Храм Христа Спаса треба да буде завршен и да као и други верски објекти у свету служи онима који се у њима Богу моле. Они који желе да шире мржњу могу да то чине на другим местима, али не смеју да забораве да екстремизмом трују своју сопствену будућност и животе.

Призрен – Грачаница 26. септембар 2016. године

Савез потомака
ратника Србије
1912–1920.

позивају вас на
изложбу фотографија

АЛБУМ СЕЋАЊА НА НАШЕ ПРЕТКЕ ИЗ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Изложба фотографија пројекта „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“ приказује фотографије, ратне дневнике, војничка писма, дописне карте, споменице и осталу историографску грађу учесника Првог светског рата. То су јединствена сведочанства о ратним авантурама и страдањима српског војника у ратним годинама, потиснуто са страница светске историје. Изложба „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“ резултат је жеље да се данас, сто година касније, ода дужна почаст том малом човеку из Великог рата за цивилизацију, и да се његово велико жртвовање за правду, истину, слободу и човечанство не избрише из нашег цивилизацијског памћења, већ постане културна баштина.

**Придружите нам се у намери да поносно
испричамо велику причу о нашим прецима!**

славним-прецима.срб | slavnimprecima.rs

15. септембар 2016. | 13: 00 | Дунавска 35 | Нови Сад

НАРУЏБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

**Претплаћујем се
на следеће часописе**
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)	
	Србија	Иностранство		
<i>Православље</i>	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом	
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом	
<i>Православни мисионар</i>	500 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
<i>Теолошки погледи</i>	900 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
<i>Гласник СПЦ</i>	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом	
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом	
<i>Светосавско звонце</i>	690 динара	25€	Обичном поштом	
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом	

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија